

- ก. ภาระเงินเพื่อ
- ข. ราคานิค้าทุกชนิดสูงขึ้น
- ค. ชนชั้นกลางเพิ่มจำนวนมากขึ้น
- ง. พวกราชชั้นต่ำยากจนลงทุกที่

5. มหาสมุทรแอตแลนติก กลายเป็นทางการค้าที่สำคัญยิ่งของโลก เส้นทางสายเมดิเตอร์เรเนียนซบเชาลัง

6. ชีวิตของประชาชนเปลี่ยนสภาพไป ผลิตผลใหม่ ค่าธรรมเนียมสินค้าและแนวความคิดใหม่ ๆ หลังให้เหลือเชื่อสูงๆ

7. เป็นการเปิดทางไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมครั้งใหญ่เพื่อผลิตสินค้าให้มากขึ้น

ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (The Renaissance)¹⁵

1. ความหมาย

ดังที่กล่าวมา ก่อนหน้านี้แล้วว่าพัฒนาการแห่งมนุษยชาตินั้นได้ผ่านพ้นยุคสมัยต่าง ๆ มาตามลำดับ และเมื่อเรารู้ดีถึงสมัยกลางในแรกที่ว่าเป็น “ยุคแห่งครรภ์” ก็หมายถึงยุคที่ศาสนาคริสต์พลต่อมนุษยชาติอย่างเหลือล้น เมื่อเวลาผ่านไปเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน มุนย์เริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น นับแต่สมัยสองคราครูเสด สมัยการสำรวจและแสวงหาดินแดน เป็นเหตุการณ์สำคัญที่เป็นแม้มีอนาคตเข้มระหว่างยุคกลางและยุคใหม่ มาจนถึงสมัยแห่งการฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) อาจจัดได้ว่าเป็นการเริ่มต้นแห่งยุคใหม่อย่างจริงจังแล้ว

คำ “Renaissance” แปลตามศัพท์ว่า “เกิดใหม่” (re-birth) คือการหันมาสนใจวิชาการและศิลปะกันใหม่ตั้งแต่ต้นยุคกลางที่มีแก้ศึกษา และศิลปินหลายท่านหันไปเจาะใจ และฟื้นฟูความคิดอ่านและวัฒนธรรมกรีก และโรมันโบราณกันบ้างแล้ว ความสนใจนี้ดำเนินมาที่ละเล็กทีละน้อย โดยเฉพาะเมื่อพากออตโตร์น เดิร์ก เข้ายึดกรุงคอนสแตนต์โนเปล แห่งสือจากห้องสมุดกระจายออกมามากมีอีกทั่วไป ประชาชนได้เรียนรู้วรรณคดีกรีกโบราณมาก

¹⁵ William Habberton and Laurence V. Roth, *Man's Achievements Through The Ages* (New York : Laidlaw Brothers, 1958). pp. 253-288.

ขึ้น นักศึกษากรีกที่พากันแต่งหน้าจากกรุงคอนสแตนต์โนเปิล จึงนำคำรับตำราวรรณคดีอพยพติดตัวเข้ามายุโรปเป็นอันมาก

คำว่า “Renaissance” ในความหมายแคบ ๆ จึงหมายถึงการหันไปสนใจศิลปะ-วิทยากรีก-โรมันกันอีกแบบตรงกันข้ามกับยุคกลางซึ่งสนใจอยู่เฉพาะคริสตศาสนามิ่งเมือง เกี่ยว กับทางโลกไม่ว่าจะเป็นศิลปหรือวรรณคดี แต่ในสมัยพื้นฟูศิลปวิทยานั้นได้รับความบันดาลใจ จากสมัยสองครั้งคือชุดแรกและการสำรวจ มุนฑ์ย์สันใจในการค้นคว้าหาแผ่นดินใหม่ การประดิษฐ์ต่าง ๆ ของนักวิทยาศาสตร์ การตื่นตัวของชนชั้นกลาง และการจัดระเบียบใหม่ด้านการเมือง การปกครอง ความหมายกว้างของ “Renaissance” จึงหมายถึงการจัดวางรากฐานของอารยธรรมใหม่ เป็นหัวเสี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนจากยุคกลางเป็นยุคใหม่ เปลี่ยนจากอำนาจของคริสตศาสนานั่นที่ครอบงำอยู่มาเป็นสมัยแห่งวิทยาศาสตร์ และความเป็นปัจเจกชนนิยม (individualism) ยุคกลางมองมนุษย์ในฐานะแหล่งแห่งความผิดชอบ แต่ยุคใหม่จะเป็นความเบิกนานมีชีวิตจิตใจพร้อมที่จะแสดงตัวในกิจกรรมของโลก ชนชั้นของมนุษย์จะเป็นแบบที่สามัญชนอยู่ในสภาพปัจจุบันที่มีในระเบียบประเพณีสมัยบรรพบุรุษ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ กับชนอีกชั้นหนึ่งคือผู้ไฟในการศึกษา มีวัฒนธรรม เป็นชนชั้นสูงทางวิชาการเป็นกลุ่มชนจำนวนน้อย ผู้ก่อตั้งในสังคม และเป็นคนจำนวนน้อยในสังคม

ลักษณะเด่นของยุคกลางประกอบด้วย

- ก) อุดมคติแบบพิวดัล และระบบศักดินาสามิภักดิ์
- ข) ลัทธิวิรคติ
- ค) อำนาจของสันตปาปา
- ง) ระบบกิลต์
- จ) สถาปัตยกรรมแบบโ哥ธิค
- ฉ) ปรัชญาสกอลล็อกติ

สภาพเหล่านี้ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 1300 รวมทั้งศาสนาคริสต์เริ่มมีผู้แสดงความเห็นขัดแย้งคือ จอห์น วิคลิฟ (John Wycliffe) ชาวอังกฤษ และจอห์น ฮัส (John Huss) ชาวโบหีเมีย จอห์น ฮัส ต้องถูกเผาทั้งเป็นตามมติที่ประชุมทางศาสนาที่กองสังฆ์ คริสต์ศตวรรษที่ 1415 ส่วนจอห์น วิคลิฟ ลี้ชีวิตลงก่อนการลงมตินี้ แต่ก็ต้องถูกขุ่นศพขึ้นมาเพา

ในทางความคิดและวัฒนธรรมนั้น วัฒนธรรมเรอแนنسของส์จะเป็นการแสดงการเกิดปฏิริญใหม่เกี่ยวกับวรรณคดี ศิลปะ และสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เป็นอิสระอย่างที่ไม่ได้เกิดขึ้นมาอีกเลยภายหลังสมัยกรีก-โรมัน โดยเฉพาะในแง่ที่เน้นความสำคัญ

ของมนุษย์ในฐานะศูนย์กลางแห่งจักรวาลไม่ใช่เป็นการเสนอความสำคัญเฉพาะของพระเจ้า(God) อีกต่อไป สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาจึงเป็นสมือนการเกิดใหม่หรือการปลูกจิตให้ตื่น เพื่อฟื้นฟูความสนใจเรื่องการปกครองและเสรีภาพในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ พร้อม ๆ กับความสนใจทางศิลปและวิทยาศาสตร์ด้วย

ในวรรณคดีจะย้ำความสนใจเรื่องมนุษยนิยม (Humanism) เพื่อหาทางทำความเข้าใจในมนุษย์ ปรัชญาสกอตติคถูกยกเลิก เพราะความเข้าใจเรื่องการทดลองให้เห็นจริงมีความสำคัญมากกว่าที่จะนำเรื่องศรัทธาหรือวัดมาเป็นผู้กำหนดเหตุผล ทางศิลป์เริ่มให้อิสระแก่บุคคลทั้งโฉมหน้าและรูปแบบทำให้ภาพดูเป็นธรรมชาติและเป็นจริงขึ้น โดยเฉพาะการเน้นความงามของสรีด้วยความซื่นชมได้ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าจะเลิกสนใจในพระเจ้าและศาสนา เพราะยังคงมีการบูรณะเจ้าอยู่ แต่มีการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์มากขึ้นเท่านั้นเอง งานสถาปัตยกรรมก็คือการฟื้นฟูรูปแบบกรีก-โรมัน ขณะที่สถาปัตยกรรม哥ธิคถูกยกเลิกไป

สิ่งที่เกิดใหม่ในสมัยนี้ประการหนึ่งคือแนวความคิดทางการเมืองรูปแบบใหม่ เช่น การเริ่มวิธีการทางการทุตของชาวเวนิช คำว่า “gentleman” เกิดขึ้นแทนคำว่า “knight” บำเพ็ญตนเป็นผู้บริสุทธิ์สะอาดแบบพระในวัดกล้ายเป็นแบบบุคคลในอุดมคติ ในด้านการคิดเหตุผลในแนววิทยาศาสตร์ได้เริ่มขึ้นจนได้กล้ายเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Revolution) ในเวลาต่อมาขบวนการฟื้นฟูศิลปวิทยาจะมุ่งไปสู่การดำรงชีวิตทางโลกเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะคืออุดมคติของ “สามัญมนุษย์” (universal man) ไม่ใช่เป็นผู้เชี่ยวชาญแต่จะเป็นคนรู้รอบภายในได้คำขวัญที่ว่า “มนุษย์ทำได้ทุกอย่างที่อยากจะทำ” (Men can do all things if they will) สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาจึงมีให้เป็นพี่ยังสมัยของการประ船上ความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน วรรณคดี และศิลปะ แต่ยังเป็นขบวนการฟื้นฟูความสำคัญในการแสดงออกของปัจเจกบุคคลและประสบการณ์ทางโลก ซึ่งสภาพการณ์ทั้งหมดนี้นับว่ามีความแตกต่างจากยุคกลางโดยสิ้นเชิง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครองก่อนขึ้นยุคใหม่คือการเกิดอำนาจพระมหากษัตริย์แห่งชาติ หรือระบบราชอาชีพไทย (National Monarchism)¹⁶ การค้าขายขยายตัวอย่างสูงและเติบโตเรื่อยๆ และตามแม่น้ำสายต่าง ๆ ในยุโรป เกิดเมืองใหม่ ๆ

¹⁶ ระยะปี ค.ศ. 1494 นั้นประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปนได้รวมกันเป็นปีกแ朋แล้วภายใต้รัฐบาลกลางที่เข้มแข็งในรูปการปกครองระบบทรัพย์ ส่วนอิตาลีและเยอรมันนั้นยังแตกแยกอยู่ ยังไม่มีความรู้สึกเป็นชาติและอยู่ในสภาพที่จะตกเป็นของผู้ที่จะเข้าไปรุกรานอย่างง่ายดาย.

ผู้คนติดต่อกันในวงกว้าง ระบบชนชั้นเปลี่ยนไปเป็นชนชั้นกลางผู้มีสิ่งคั่งเพราะการค้า ชนชั้นกลางนี้มีบทบาทมากในการสนับสนุนกษัตริย์ มีการประดิษฐ์dinปืนขึ้นใช้ ทำให้หวาน ดาบ ตลอดจนเกราะแห่งยุคกลางหมดความสำคัญ การศึกษาและวรรณคดีกระจายออกกวัดไปสู่ ความคิดเห็นทางปรัชญา และความริเริ่มของสมัยพื้นฟูศิลปวิทยา

สรุปความหมายของ “เรอเนสซองส์” คือ “การเกิดใหม่” ซึ่งในทางโลกจะเน้นที่ งานศิลป์ และในส่วนของมนุษยนิยมจะมุ่งที่งานวรรณกรรม เมื่อคำนี้ถูกนำมาใช้จะมุ่งที่การ พื้นฟูอารยธรรมกรีก-โรมัน เริ่มต้นในอิตาลี และต่อมาจึงขยายขึ้นไปทางเหนือ นักประวัติศาสตร์ ฝรั่งเศสคือ มิเชอเล็ต (Michelet) แห่งคริสตศตวรรษที่ 19 สรุปว่า yüคเรอเนสซองส์นี้ คือสมัยประวัติศาสตร์ยุโรปจาก ค.ศ. 1300 – ค.ศ. 1500 นั้นเอง

2. อิตาลีแหล่งพื้นฟูศิลปวิทยา (ค.ศ. 1300 – 1500)

ระหว่างคริสตศตวรรษที่ 14 นั้น อิตาลีแตกแยกเป็นแคว้นเล็ก ๆ แคว้นห้อยมี การต่อสู้กันระหว่างสันดပป้าและพระเจ้ากรพรดิแห่งราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ และ การเมืองศาสนาระหว่างตระกูลเกลฟ (Guelphs, Guelfs) และกิเบลลีน (Ghibellines) ทำให้ ประชาชนเกิดความผูกพันกับท้องถิ่นมากกว่าความรู้สึกเป็นชาติ จนถึงคริสตศตวรรษที่ 15 แคว้นเล็ก ๆ จึงมารวมกันเป็น 5 รัฐสำคัญ และต้องเผชิญกับการรุกรานของฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1494 แต่ถึงกระนั้นอิตาลีก็ได้กลับเป็นศูนย์กลางการพื้นฟูศิลปวิทยา เพราะ

1) อิตาลีคือทายาทโดยตรงของอารยธรรมโรมัน

2) การเดินทางของมาრ์โค โปโล ไปยังประเทศจีน (ค.ศ. 1275–1292) กระตุ้น ความสนใจในความรู้กร้างของชาวกรีก-โรมันในสมัยกลาง

3) สมครามครูเสดมุ่งไปทางภาคตะวันออกคือกรีซ และตะวันออกไกล รวมทั้ง การผูกขาดการค้าของอิตาลี โดยเฉพาะทางเหนือคือทัสคานี (Tuscany) และลอมبارดี (Lombardy) มีเมืองการค้ามีชื่อ ผู้ที่มีฐานะดีสามารถสะสมงานศิลป หนังสือและความรู้ คลาสสิกทุกแขนง

4) การที่นครรูตต้าร์ ซึ่งเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งใน地中海 กำลังใจนักประชาร์ต นักประพันธ์ ช่างฝีมือ และช่างศิลป์ โดยเจ้าผู้ครองนครรูตต้าร์หลายคน หลายท้องถิ่น ซึ่งภายใต้การปกครองของเจ้าผู้ครองเพียงคนเดียวไม่สามารถกระทำได้

แหล่งกำเนิดและผู้นำในการพื้นฟูศิลปวิทยาคือฟลอเรนซ์ คริสต์จีนแพร์เซีย เจ้าปีไนประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์และอังกฤษ ซึ่งยังก่อให้เกิดความ

ตื่นตัวได้บ้างในสเปนและปอร์ตุเกส ทั้งนี้การประดิษฐ์แท่นพิมพ์ของ约翰น์ กู腾เบิร์ก (Johann Gutenberg) ใน ค.ศ. 1450 ได้มีผลให้ศิลปวิทยาการแพร่ขยายไปได้เร็วขึ้น และอิทธิพลจากการรุกรานของฝรั่งเศส ทำให้ขบวนการฟื้นฟูศิลปวิทยาดูเหมือนจะถูกผลักดันให้ไปแพร่หลายในยุโรปตะวันตก ระหว่างคริสตศวรรษที่ 16 และ 17 ขบวนการฟื้นฟูศิลปวิทยาในเยอรมนีได้ก่อให้เกิดการฟื้นฟูขึ้นบ้างในฝรั่งเศส สเปนและอังกฤษ โดยอาจจำแนกได้ว่าการฟื้นฟูทางตอนเหนือของภูเขาแอลป์นั้นเป็นการฟื้นฟูศาสนา ซึ่งต่อมาก็มีการปฏิรูปศาสนานั่นเอง

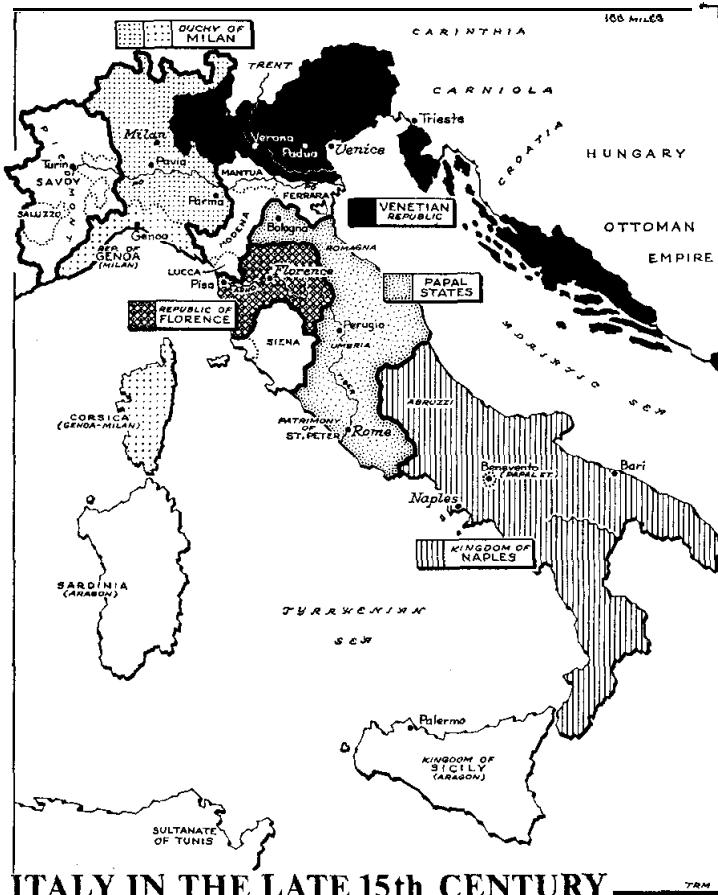
3. การแบ่งสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา

1) สมัยคลาสิก (classical period) คือสมัยย้อนกลับโรมเพราเวอิตาลีเคยเป็นศูนย์กลางของโรมโบราณ ที่ประทับของจักรพรรดิและศูนย์กลางของจักรพรรดิความสำคัญนี้ยังคงอยู่ในรูปขององค์สันตปาปาและแคว้นของพระองค์ (Papal States) แต่ก่อนที่โรมจะกลายเป็นจักรพรรดิ โรมเคยเป็นสาธารณรัฐมาก่อน และได้ให้ตัวอย่างที่ดีของการปกครองแบบนี้ไว้หลายอย่าง โรมเคยผลิตวรรณคดีเป็นที่สองรองจากกรีก ดังนั้นในสมัยของการฟื้นฟูศิลปวิทยานี้ กรุงโรมจึงกลายเป็นโรงเรียนสำหรับศึกษาวิชาการปกครองและการสังคมนิยมปินและกีวีหันกลับไปหนานิยาย และตำแหน่งของสมัยก่อนก็มีเดศานาริสเตียนด้วย นอกจากนั้นคนในสมัยคลาสิกได้อีกเรื่องความสวยงามเป็นสำคัญ แต่ถือว่าความสวยงามที่นั้นเป็นผลผลอย่างมากมาจากจุดมุ่งหมายอื่นที่ถือว่าเป็นประโยชน์กว่าทั้งสิ้น แต่สมัยนี้หันมาสนใจเรื่องความงามโดยตรง และคำกล่าวที่ว่า “ศิลปเพื่อศิลป” ก็กลายมาเป็นคติพจน์ของศิลปินสมัยใหม่

5 รัฐที่เป็นผู้นำในการฟื้นฟูศิลปวิทยาคือ

1. สาธารณรัฐเวนิส
2. ดูซีแห่งมิลัน
3. สาธารณรัฐฟลอเรนซ์
4. รัฐสันตปาปา
5. ราชอาณาจักรเนเปลส์ ซึ่งรวมกับซิซิลี เป็นราชอาณาจักรซิซิลีทั้งสอง (Kingdom of the Two Sicilies)

ก. รัฐผู้นำ ใน 5 สาธารณรัฐนี้ เวนิสร่ำรวยที่สุดในฐานะเป็นศูนย์กลางควบคุมการค้าในบริเวณทะเลเมดิเตอร์เรเนียน จนได้ชื่อว่า “ราชินีแห่งท้องทะเล” (Queen of the seas) สามารถกำจัดคู่แข่งคือเจนัวลงได้ในคริสตศวรรษที่ 14 แต่กลับต้องพ่ายคู่แข่งขันใหม่คือจักรพรรดิอ็อตโตมันซึ่งรุบชนะอาณาจักรโรมันตะวันออกใน ค.ศ. 1453 เวนิสมีเรือถึง 3,300 ลำ เป็นกองเรือใหม่ที่สุดในโลก เพราะมีทุนมหาศาล จากร้านอุตสาหกรรมที่มีกรรมกรถึง 16,000 คน

ITALY IN THE LATE 15th CENTURY

ทำการผลิตกระสุนปืนและอาวุธสำหรับเรือด้วยตัวเอง การทุ่มเทด้านการค้าและอุตสาหกรรม มีผลให้เวนิสเริ่มขบวนการฟื้นฟูศิลปวิทยาในคริสตศตวรรษที่ 15 เมื่อมีการพัฒนาเครื่องพิมพ์ ใน ค.ศ. 1550 ทำให้เวนิสกลายเป็นศูนย์กลางการพิมพ์ของยุโรป ทั้งนี้มีมิลานและฟลอเรนซ์ พัฒนาตนเองตามมาด้วย

ส่วนรัฐสันตปาปาได้เริ่มขบวนการพัฒนาทางปัญญาในสมัยสันตปาปานิโคลัสที่ 5 (ค.ศ. 1447 – 55) สันตปาปองค์นี้เป็นนักปรัชญาและนักมนุษยนิยม (humanist) ในขณะเดียวกันได้สร้างห้องสมุดขึ้นทั่วตัวดิน และสันตปาป้าเพอส์ที่ 2 (ค.ศ. 1458 – 64) เริ่มงานฟื้นฟูศิลปวิทยาด้วยการส่งเสริม “สามกมนุษย์” (universal man) ด้วยการส่งเสริมนักปรัชญาในสาขาต่าง ๆ เป็นการนำทางสำหรับสันตปาปองค์อื่น ๆ ได้สืบทอดงานต่อ ๆ มาคือ สันตปาป้าซิกตัสที่ 4 (Sixtus IV : ค.ศ. 1471 – 84) สันตปาป้าอเล็กซานเดอร์ที่ 6 (ค.ศ. 1492 – 1503) กับบุตรของท่านคือ ซีซาร์ บอร์เกีย (Cesare Borgia) ผู้เป็นแบบอย่างให้มาเคียงเวลาลี เชียนหนังสือสำคัญของท่านคือ The Prince เป็นต้น

ข. วรรณคดีและแนวคิด

การพัฒนาในด้านแนวคิดและวรรณคดีคือผลงานบุคคลต่อไปนี้คือ

ดังเต้ (Dante : ค.ศ. 1265 – 1321) เป็นกวีจากตอนปลายยุคกลางถึงสมัยพื้นฟูศิลปวิทยา ดังเด็สนับสนุนอำนาจประมุขแห่งชาติใน “De Monarchia” และมีผลงานวรรณกรรมอื่น ๆ ซึ่งเน้นการใช้ภาษาท้องถิ่นมากกว่าการใช้ภาษาละตินอันเป็นที่นิยมกันทั่วไป ในขณะนั้น ผลงานของดังเต้คือ “Divine Comedy” ทำให้ท่านผู้นี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นยอดกวีของอิตาลี

ฟรานเชสโก เพตราค (Francesco Petrarca : ค.ศ. 1304 – 1374) ได้ชื่อว่าเป็น “บิดาของลัทธิมนุษย์นิยม” (father of Humanism) มีชื่อเสียงด้านบทประพันธ์ “lyric poetry” คือบทประพันธ์ประเภทแสดงอารมณ์ เป็นผู้เริ่มต้นแสวงหาอารีกกรีกและละติน กับสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญคือซิเชโร (Cicero) เป็นบุคคลที่เข้าให้ความสนใจเป็นพิเศษ

เพตราคเป็นผู้แปลมหาภพย์อีเลียตของกรีกเป็นภาษาละติน และเขียนซึ่งมาในการเขียนเพลงร้องในภาษาอิตาเลียนถึง 300 บท เป็นแบบอย่างของกวีแสดงความรักในสมัยนั้น นอกจากนี้ เพตราคก็สนใจผลงานของเวอร์จิล ด้วย เข้าเสนอความคิดว่ามีสิ่งที่น่าสนใจอยู่ในโลกล้นี้มากจึงไม่ควรเอาใจใส่เฉพาะโลกหน้า แบบการเขียนของเพตราคเป็นรูปการเขียนจดหมายภาษาละติน ใช้แบบภาษาและท่วงทำนองของซิเชโร

ภาพเขียนเพตราคจากภาพสมัยที่เพตราคยังมีชีวิต แสดงห้องทำงานและการตัดเย็บ จากริบราณต่าง ๆ ที่เพตราคให้ความสนใจมาก
(ที่มา : Thomas D. Clark et al., America's World Frontiers)

กิอัวนนี บอคคัตซิโอ (Giovanni Boccaccio : ค.ศ. 1313–1375) เกิดที่ปารีส แต่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในเมืองฟลอเรนซ์ มีผลงานเด่นคือ “Decamerone” เขียนขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1350 หลายเรื่องลอกเลียนจาก “fabliaux” ของยุคกลาง วิจารณ์พระในยุคของตนอย่างเผด็ร้อน บอคคัตซิโอพยายามเรียนภาษากรีกและเขียนสารานุกรม (Encyclopaedia) เกี่ยวกับเทพปกรณัม (Mythology) ของกรีก-โรมัน และทำการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ในวัด เมื่อเพทราคและบอคคัตซิโอสืบทอดกัน การศึกษาศิลปะวรรณคดี และวิชาการอิตาลีกำลังพัฒนาอย่างเต็มที่

นิโคโล มาเกียเวลลี (Niccolo Machiavelli, 1469–1527) เป็นนักเขียน ทรงอิทธิพลที่สุดในสมัยเรอเนสซองส์ เป็นนักการทูตและนักประวัติศาสตร์ชาวเมืองฟลอเรนซ์ ผู้เขียนเรื่องที่มีชื่อเสียงคือ “The Prince” (ค.ศ. 1532) “The Art of War” และ “The History of Florence”

เรื่อง “The Prince” นี้มีลักษณะดูหมิ่นแนวคิดในสมัยกลางที่ว่าอำนาจของผู้ปกครองถูกจำกัดด้วยกฎหมายแห่งจริยธรรม หนังสือเล่มนี้จึงแนะนำให้ผู้ปกครองมีสิทธิรักษาความปลอดภัยของรัฐในทุกทางที่จำเป็น ไม่ให้ถูกสกัดกั้นด้วยการมัวแต่คำนึงถึงความสัตย์ซื่อ ความยุติธรรมหรือเกียรติยศ ทฤษฎีของมาเกียเวลลีนี้เป็นที่ยอมรับตลอดมาหลายศตวรรษ ในปัจจุบันก็ยังคงมีการใช้คำคุณศัพท์ว่า “Machiavellian” มีความหมายถึง คนที่รู้จัก หลอกลวง และไม่ต้องคำนึงถึงจริยธรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ เขากล่าวว่าเป็นเรื่องธรรมดា ที่มนุษย์จะต้องมีความกระหายเพื่อครอบครองดินแดนของผู้อื่น ผู้ใดทำได้สำเร็จจึงควรได้รับ คำชมมากกว่าการถูกต่ำหน้า จุดมุ่งหมายของมาเกียเวลลีคือการรวมอิตาลีภายใต้การปกครองเดียวกัน โดยผู้ที่มีความรักชาติอย่างจริงใจ ใช้นโยบายเด็ดขาด และมีวิธีการ (technique) ก้าวไปสู่ความสำเร็จโดยไม่ต้องคำนึงถึงผลข้างเคียง งานของมาเกียเวลลีจึงแสดงถึง การแยกเรื่องการเมืองกับศีลธรรมจรรยา และศาสนาออกจากกันโดยเด็ดขาด

ทัศนะหนึ่งใน “The Prince” ที่เพร่หลาย
มากคือ “the end justifies the means”

ภาพเขียนของนิโคโล มาเกียเวลลี
(ที่มา : William Habberton, Man's Achievements Through the Ages) p. 147.

ก. จิตกรรม ประติมกรรม และสถาปัตยกรรม

งานศิลปในยุคกลางจะเน้นคำสอนทางศาสนาและเมืองเป็นผู้สนับสนุน ส่วนศิลปเรอเนสซองส์จะมีทั้งสองลักษณะคือเป็นมาตรฐานและศาสนาได้รับการสนับสนุนทั้งจากวัดและ monarchy การอ่อนน้อมถ่อมตนของมนุษย์ต่อพระเจ้าจะไม่เห็นชัดเจนนักในสมัยเรอเนสซองส์ เมื่อนั่นที่ปรากรูปชัดเจนในยุคกลาง แต่ทั้งนี้มีได้หมายความว่าศิลปของทั้งสองสมัยเป็นลักษณะตรงข้ามกันโดยสิ้นเชิง เพราะในสมัยเรอเนสซองส์ไม่ได้มีการต่อต้านศาสนาแต่ประการใดเพียงแต่มีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นคือ

- 1) หัวข้อในการแสดงออกจะเน้นทั้งทางศาสนาและพระราชวัสดุ
- 2) เริ่มมีการใช้ภาพแบบ “perspective”
- 3) เน้นรายละเอียดธรรมชาติในงานศิลป
- 4) เน้นถึงอารมณ์ศิลปทั้งในงานศิลปและงานเขียน
- 5) เน้นเหตุการณ์ที่แสดงออกถึงความคิดของแต่ละคน

ผลงานชิ้นเยี่ยมของจิตรกรผู้ยิ่งใหญ่
ราฟาเอล (Raphael) แห่งยุคกลาง

(ที่มา : William Habberton, **Man's Achievements Through the Ages**,
p. 148.

มีตัวอย่างผลงานที่จะกล่าวถึง 3 ท่านคือ

ลีโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci: ค.ศ.1452-1519) เป็นตัวอย่างดีที่สุดของผู้ที่สร้างมาตรฐาน “สามัญมนุษย์” (universal man) ของสมัยพื้นฟูศิลปวิทยา ได้รับความอุปถัมภ์จากตระกูลเมดิซี (Medici) แห่งฟลอเรนซ์และสفورซ่า (Sforza) แห่งมิลาน กับมีฐานะเป็นทหารฝ่ายซ่างของซีซาร์ บอร์เกีย มีความสามารถในการจิตรกรรม ประติมา-

กรรม สถาปัตยกรรม วิศวกรรม กายวิภาคศาสตร์ สื่อสารศาสตร์ พีชพันธุ์วิทยาและคณิตศาสตร์ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งคือ “Notebooks” เกี่ยวกับศิลปะและวิภาคศาสตร์ บรรยายเรื่องการบินและเครื่องมือในการทำงาน ทั้งยังคิดเรื่องรถถังและการกระโดดร่ม ทั้งนี้โดยไม่ทิ้งเรื่องกายวิภาคศาสตร์อีกด้วย

งานจิตรกรรมของดาวินชี เป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของโลก เพาะสามารถนำงานละครและสามัญสำนักอันลึกลับเกี่ยวกับชีวิตของเขางามาตีแผ่ให้เป็นที่เข้าใจได้ ผลงานที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเขาก็คงชื่นคือ

“The Last Supper” ที่ดาวินชีสามารถเขียนอธิบายความรู้สึกของสาวก 12 คนของพระเยซูทางสีหน้าได้ชัดเจน เมื่อพระเยซูระบุว่าหนึ่งในสิบสองคนนั้นคือผู้ทรายศ

“Mona Lisa” คือภาพที่สองที่แสดงอารมณ์อันซ่อนเร้นของผู้หญิงให้ปรากฏชัดออกมารูปเป็นคำถามสำหรับผู้ชมได้

ภาพเขียน “Mona Lisa” ของลีโอนาร์โด ดาวินชี

(ที่มา : Thomas D. Clark et al., America's World Frontiers). p. 162.

ไม่เคิล แองเจโล (Michelangelo Buonarroti : ค.ศ. 1475-1564) ได้ชื่อว่า เป็นศิลปินผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของโลกมีความสามารถทั้งในด้านจิตรกรรมและประติมากรรม ได้รับการอุปถัมภ์จากพระภูมิเมดิซีแห่งฟลอเรนซ์ และต่อมาสันตปาปาได้ให้การสนับสนุนด้วยภาพวาดที่มีชื่อเสียงที่สุดคือภาพบุคล 343 หน้า ใช้สีเฟรสโคบนเพดานโด้งในโบสถ์ซิสตีน (Sistine Chapel) ต่อมาคือภาพวาดที่ใช้เวลานานถึง 6 ปี คือภาพ “The Last Judgement” บนกำแพงแท่นบูชาขนาดใหญ่ของโบสถ์ซิสตีนเซนเดียวกัน

วิหารเซนต์เปเตอร์ที่โรม มีรูปโดมออกแบบโดยบรูเนลเลสchi (Brunelleschi) แต่ไม่เคิล แองเจโล เป็นผู้ดูแลการก่อสร้างในอีก 150 ปี ต่อมา

ราฟาเอล (Raphael : ค.ศ. 1483 – 1520)

ได้รับความบันดาลจากการศิลป์ของเลโอนาร์โด ดาวินชี และกล้ายเป็นคู่แข่งของไม่เคิล แองเจโล แต่ในที่สุดทั้งสามคนนี้ต่างก็ได้ชื่อว่าเป็นสามจิตรกรใหญ่ของสมัยเรอแนสซองส์ด้วยกัน ราฟาเอลเป็นที่โปรดปรานของสันตปาปาจูลิอุสที่ 2 (Julius II) และลีโอที่ 10 (Leo X) เป็นสถาปนิกในการก่อสร้างโบสถ์เซนต์เปเตอร์ใหม่ใน ค.ศ. 1514

งานจิตรกรรมที่สำคัญของราฟาเอลคือ “Sistine Madonna” และ “The School of Athens” เป็นภาพวาดของนักปรัชญาสำคัญคือ โซเครทีส (Socrates) เพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) กับลูกศิษย์ของท่าน 50 คน

ไม่เคิด แองเจลโล แสดงรูปจำลองของวิหารเซนต์ปีเตอร์ต่อพระ-สันตปาปาปอลที่ 3

(ที่มา : Thomas D.Clark et al., America's World Frontiers) pp. 181-182.

๔. ดนตรี

การเล่นดนตรีได้รับความนิยมทั่วไปในอิตาลี เครื่องดนตรีคือพิณ (lute) ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีลักษณะคล้ายแมนโดลินเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมที่สุด นอกจากนี้ก็มีการปรับปรุงออร์แกนเป่า (pipe organ) ที่ใช้กันในยุคกลางได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น และในที่สุดคือการเล่นเปียนโน (harpsichord : เครื่องดนตรีคล้ายเปียนโนในสมัยต่อมา) ไวโอลินและกรัมโบน ที่สำคัญที่สุดคือการเล่นดนตรีแบบยุคกลางที่เรียกว่า “polyphonic music” คือการนำเครื่องดนตรีหลายชนิดมาเล่นรวมกันเป็นวงเจริญสูงสุดในยุคนี้ (คริสตศตวรรษที่ 16)

แต่ยังคงไม่ทิ้งแบบของยุคกลางทั้งหมดจนถึงสมัยศิลปะบารoque (Baroque) แบบของยุคกลาง จึงถูกยกเลิกไป

นักดนตรีที่มีชื่อเสียงของสมัยนี้คือ จีโอลันนี เดอ พาเลสตินา (Giovanni da Palestina)

ด้านการละครจะมีการเขียนเป็นภาษาพื้นเมืองได้เด็กเรื่องจากวรรณคดีกรีก-โรมัน ต่อมาเกิดละครประเกทสุขนาฏกรรม (Comedy) ด้วยแสดงถึงชีวิตประจำวันในสมัยพื้นฟูศิลปวิทยาจนต่อมาเมื่อมีผู้นิยมดูุละครมากขึ้นจึงมีการสร้างโรงละครแบบ剧场ขึ้นมีกำแพงรอบและมีทางเข้าห้าทาง

คำประพันธ์ประเกทมหากาพย์ (epic) เป็นที่นิยมมาก จึงเกิดบทประพันธ์ประเกทนิยาย (novels) ขึ้น

2) สมัยมนุษยธรรม (Humanistic period) เป็นสมัยย้อนกลับสู่เอเธนส์ ทั้งนี้ เพราะไม่ว่าจะเป็นการเมือง วรรณคดี หรือศิลปของโรมัน ล้วนได้รับมาจากกรีก เมื่อคนหันมาศึกษาศิลปวิทยาของโรมันจึงอยากที่จะศึกษาต้นตอของศิลปวิทยานั้น เมื่อย้อนไปศึกษาเรื่องของสาธารณรัฐของซีเชโร่ได้ ก็ต้องการจะย้อนไปถึงสมัยของเพรีคลิส ยิ่งรู้ภาษาละตินก็อย่างรู้ภาษากรีก ดังนั้นจึงมีการคัดหนังสือภาษากรีกตามห้องสมุดในโบสถ์ วิหาร มีการเดินทางไปคอนสแตนต์โนเปลเพื่อไปค้นหาหนังสือกรีก และจ้างอาจารย์กรีกมาสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในอิตาลี ถึงแม้คนส่วนมากจะเชื่อว่าศิลปวิทยาของกรีกแพร่หลายเข้ามายุโรปซึ่งไม่มีการศึกษา หลังที่กรุงคอนสแตนต์โนเปลถูกเตอร์กีแตก เมื่อ ค.ศ. 1453 แต่ที่จริงการศึกษาภาษากรีกได้แพร่หลายมากในอิตาลี ตั้งแต่ประมาณร้อยปีก่อนกรุงคอนสแตนต์โนเปลแตกแล้วจากอิตาลี ศิลปวิทยาของกรีกได้แพร่ไปทุกมหาวิทยาลัยในยุโรป สรุปได้ว่า ขบวนการพื้นฟูศิลปวิทยาที่เกี่ยวกับหั้งทางด้านศิลปและวรรณคดีมีได้หยุดอยู่แต่ที่โรม แต่ได้ย้อนไปถึงเอเธนส์ตัวย คือจาระยะຄาสติค (Classicism) กลับไปยังระบะมนุษยธรรม (Humanism)¹⁷ หรือจากสมัยการศึกษาภูมิภาคที่เคร่งครัดของโรม กลับไปสู่การศึกษาวิธีการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีของกรีก ถือเป็นยุคทองของเรอเนสซองส์ (High Renaissance)

3) สมัยศาสนา (Religious period) เป็นสมัยที่เทียบกับสมัยที่หนึ่งและสองคือ “ย้อนกลับไปสู่เบรูชาเล็ม” ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ได้เกิดขึ้นก่อนสมัยของลูเชอร์ทึ่งประมาณหนึ่ง

¹⁷ C. Warren Holister, **Landmark of the Western Heritage** (New York: John Wiley, 1970), pp. 314-336.

ร้อยปี การที่ประชาชนดำเนินและวิจารณ์การคุณชั้งที่อาวิญยอง¹⁸ และการแตกแยกครั้งใหญ่¹⁹ ทำให้เกิดการตั้งคณะกรรมการปกครองทางศาสนาขึ้น (Conciliar Movement) เป็นขบวนการที่พยายามจะร่วงรัฐธรรมนูญทางศาสนาขึ้น ถึงแม้ในเวลาต่อมา สันตปาปาจะปราบปรามขบวนการนี้สำเร็จ แต่ก็ทำให้สถาบันนี้เสื่อมลง ในสายตามของประชาชนทั่วไป องค์สันต์ปามีได้เป็นผู้นำทางด้านจิตใจของยุโรป ดังเช่นสมัยที่เป็นผู้นำชาวคริสเตรียนในยุโรป ทุกชาติไปรับกับพากนอกศาสนาในสังคมครูเสดอีกต่อไป แต่จะคงเป็นเพียงประมุขของรัฐ หนึ่งเท่านั้น การวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มมากขึ้นทุกที่ แสดงให้เห็นถึงความเสื่อมของศาสนาจาร แต่คำวิจารณ์ก็ยังไม่บังเกิดผลเท่าใด เพราะคนส่วนใหญ่ยังหัวโบราณอยู่ จนถึงยุคพื้นฟูศิลปะ-วิทยาบรรยายเดิมจึงเริ่มเปลี่ยนไปนับแต่ที่โคลัมบัสเสี่ยงเดินทางไปทางตะวันออกทำให้คนเริ่มลดความกลัวในสิ่งใหม่ ๆ ลง นอกจากนี้การพิมพ์ทำให้วิทยาการแพร่ไปถึงหมู่ชนทั่วไป รวมทั้งการได้อ่านคัมภีร์ใหม่ฉบับแท้จริง กระตุ้นให้คนหันมาโอมตีศาสนาอีกรั้งหนึ่ง

3) การเผยแพร่การฟื้นฟูศิลปวิทยา สมัยหั้งสามของการฟื้นฟูศิลปวิทยาจะเป็นระยะเริ่มต้นในอิตาลี หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทางตอนใต้ของภูเขาแอลป์ แต่ระยะที่สี่นั้นจะไม่เกี่ยวข้องกับอิตาลีเลย เพราะจะเริ่มขึ้นเมื่อการฟื้นฟูศิลปวิทยาข้ามภูเขาแอลป์ และมีลักษณะเป็นเยรมันหรือที่เรียกว่าการฟื้นฟูศิลปวิทยาภาคเหนือ

ในการทำการฟื้นฟูศิลปวิทยาของชาวเยอรมันนั้น เนื่องจากลักษณะนิสัยอันแตกต่างกันระหว่างชาวเยอรมันและชาวอิตาลี ทำให้เกิดผลที่ไม่เหมือนกันนัก กล่าวคือ การฟื้นฟูศิลปวิทยาในเยอรมันนั้นไม่ได้ผลิตศิลปินหรือสถาปนิกมากเท่าอิตาลี แต่ได้ทำให้เกิดการพิมพ์ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ และการจัดระเบียบความเป็นอยู่ของชาวเมืองให้เกิดประโยชน์และเหมาะสม นักวิพากษ์วิจารณ์ชาวเยอรมันเมื่อได้พอยใจแต่เพียงหาข้อกพร่องของสันตปาปา เช่น พากอิตาเลียน แต่ได้สร้างลัทธิลูธريanism (Lutheranism) ขึ้นมาแทนของเดิมที่เห็นว่าบกพร่องผลก็คือ ในขณะที่การฟื้นฟูศิลปวิทยาทางตอนใต้ของภูเข้าแอลป์ทำให้

¹⁸ ค.ศ.1305 – ค.ศ.1376 เป็นระยะที่กษัตริย์ฝรั่งเศสคือฟิลิปที่ 4 ทรงแต่งตั้งพระราชนั่ง เนื่องจากเป็นสันตปาปาและยังให้สันตปาปาย้ายไปประจำที่เมืองอาวิญยองประเทศฝรั่งเศสแทนการประทับที่โรม

¹⁹ The Great Schism ค.ศ.1378 – ค.ศ.1417 การที่พระสันตปาปาน้องต้องไปประทับที่อาวิญยองภายใต้อธิบิพลของกษัตริย์ฝรั่งเศสทำให้ประมุขประเทศอื่น ๆ ไม่พอใจ จึงแต่งตั้งพระสันตปาปាដินในกรุงโรม 2 องค์และในบางครั้งมีถึง 3 องค์จักรพรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ได้เรียกประชุมสังฆมติร่วมกันแต่ตั้งพระบิชาเลี้ยงองค์หนึ่งเป็นสันตปาปานั่นเอง ซึ่งทำให้องค์การศาสนาเป็นอันหนึ่งอันเดียกันขึ้นอีกแต่เกียรติภูมิของพระสันตปาปาก็ลดลงมาก

เกิดขบวนการมุชยธรรม แต่ขบวนการทางหนึ่งอีกที่ก่อตัวขึ้นคือ “ศิลป์” ทำให้เกิดความปฏิรูปทางศาสนา วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและปรัชญาสมัยใหม่²⁰

ระยะเวลาที่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยารุ่งเรืองที่สุดระหว่าง ค.ศ. 1501 – ค.ศ. 1530 เป็นเวลาที่มีการทำสิ่งของมนุษย์ที่มีฐานะดีสามารถสนับสนุนศิลปินได้ แม้องค์สันตปาปาเอง เช่น ลีโอที่ 10 หรือคลีเมนต์ที่ 7 ได้อนุญาตให้ศิลปินเข้าไปตกแต่งวังวาติกัน ซึ่งแม้การตกแต่งจะดูหูหราแบบชาวโลกหรือมีภาพเทพปกรณัมของกรีก สันด培ปาปาจึงไม่ทรงห้ามปราบแต่ประการใด

4) การฟื้นฟูศิลปวิทยาในยุโรปภาคเหนือ

ลัทธิมนุษยนิยม (Humanism)

ลัทธิมนุษยนิยมทางเหนือมีพื้นฐานจากการศึกษาเรื่องอดีตเช่นกัน แต่จะมีพัฒนาการต่างจากลัทธิมนุษยนิยมของอิตาลีอยู่มาก เนื่องจากการศึกษาเรื่องโบราณนั้น นักมนุษยนิยมทางเหนือจะเน้นที่ความง่ายและคำสอนเบื้องต้นของคริสตศาสนางานพระคัมภีร์ไปเบล็อกและจากผู้นำศาสนาในยุคแรก ทั้งนี้เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของศาสนา ทำให้ขบวนการนี้ได้ชื่อว่า ลัทธิมนุษยนิยมคริสเตียน (Christian humanism) ขบวนการนี้กล้ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการปฏิรูปศาสนาทั้งนี้โดยไม่ได้เป็นการปฏิวัติศาสนา แต่จะมุ่งการแก้ไขจากภายในวัดเอง

ในเยอรมนีมีนักมนุษยนิยมคนสำคัญคือ 约翰內斯 รอยชลิน (Johann Reuchlin : ค.ศ. 1455 – 1522) และฝรั่งเศสคือ จีack เลอแฟฟร์ เดตาป์ (Jacques Lefevre d'Etaples) (ค.ศ. 1455 – 1526) เป็นผู้นำในการศึกษาพระคัมภีร์ใหม่จากพระคัมภีร์ภาษากรีกโบราณ ในอังกฤษมีผู้นำคนสำคัญคือจอห์น โคลเลท (John Colet : ค.ศ. 1467 – 1519) และโทมัส มอร์ (Tomas More) ผู้แต่งหนังสือเรื่อง “Utopia” (“au” และ “topos” หมายถึง “not” และ “place” คือ “nowhere”)

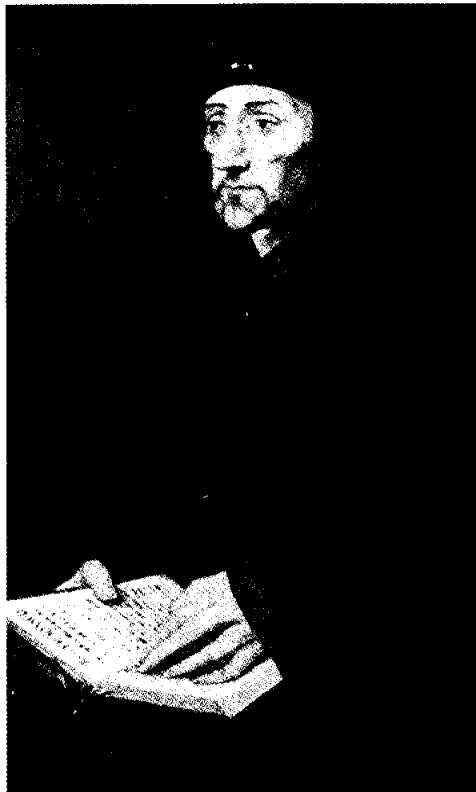
อย่างไรก็ตามนักมนุษยนิยมภาคเหนือผู้อ้างใหญ่ที่สุด คือ เดสิเดเรียส อีรัสมัส (Desiderius Erasmus) ค.ศ. 1466 – 1536 ผู้ได้ชื่อว่า “scholar of Europe” เป็นชาวเนเธอร์แลนด์ได้เข้ามาศึกษาในวัดออกัสติน ได้บรรลุเป็นพระเมื่ออายุ 30 ปี ได้พัฒนาคิดมนุษยนิยมอิตาเลียนด้วยความซื่นชม และได้ออกเดินทางตะเวนยุโรปเพื่อศึกษาเรื่องราชคลาสสิคและศาสนาเข้าได้เสนอให้ปรับปรุงวัดในหนังสือชื่อ “The Praise of Folly” ซึ่งเข้าแต่งขึ้นในขณะ

²⁰ นันทา โซจิ抬พุกกะระณะ, นิออน สนิกวังค์ ณ อุบุญยา, ประวัติศาสตร์ยุโรป ค.ศ. 1494 – ค.ศ. 1789 (แปล), (กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2512), หน้า 39.

“ไปพักอยู่ที่บ้านของโถมัส มอร์ ในอังกฤษ เขาเขียนเบ้ยธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่รับรู้เหตุผลในบางครั้งทั้งยังก่อสิกรรมระหว่างกันอยู่เนื่อง ๆ แต่ทั้ง ๆ ที่ อีรัสมัสเขียนหนังสือเป็นเชิงเบ้ยพระคาร์ดินัลและแม้มองค์พระสันตะปาปาในเรื่องการขายใบไถ่บาปนั้น แต่เขากลับไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการล้มล้างศาสนาและมีได้เห็นด้วยกับลูเซอร์ในการก่อเหตุพิพาทกับศาสนา-จักรแต่ประการใด

จิตกรรม

จิตรมมีชื่อเสียงสมัยเรอเนสซองส์ คือ JAN VAN EYCK (Jan Van Eyck : ค.ศ. 1390 – 1441) ชาวเฟลมิช อัลเบรชต์ ดือเรอ (Albrecht Durer : ค.ศ. 1471 – ค.ศ. 1528) ชาวเยอรมัน เป็นต้น

ภาพวาดนักปรารถนาอีรัสมัส ชาวดักท์
(ที่มา : Anatole G. Mazour, Men and Nations)

ตึกแห่งเออบิน
ผู้เมืองทบทำสำคัญในการสนับสนุนขบวนการ
พื้นบ้านปฏิวัติ และศิลปินทั่วโลก
(ที่มา : Anatole G. Mazour, Men and Nations) p. 165.

5) การฟื้นฟูศิลปวิทยาในฝรั่งเศส

การฟื้นฟูศิลปวิทยาในฝรั่งเศสเริ่มขึ้นในคริสตศตวรรษที่ 15 แต่จะมาพัฒนาเต็มที่ในคริสตศตวรรษที่ 16 ในสมัยการกรุกรานอิตาลีของพระเจ้าฟرانซิสที่ 1 นักประพันธ์ผู้มีชื่อเสียงในสมัยการเปลี่ยนแปลงจากสไตน์ยุคกลางมาเป็นยุคใหม่คือฟรังชัวร์ วิยอง (Francois Villon) เน้นบทประพันธ์ประเภทสัจประชาธิปไตย (democratic realism) แต่ยังคงใช้แบบแผนสมัยกลางอยู่จนถึงสมัยของกวีคนสำคัญที่สุดคือ ฟรังชัวร์ รับเบอร์เลย์ (Francois Rabelais) ผู้สนับสนุนเรื่องเสรีภาพส่วนบุคคลและการศึกษาเท่านั้นที่จะช่วยให้มนุษย์มีความสุข ได้เริ่มแบบแผนสมัยใหม่ กษัตริย์ฟرانซิสที่ 1 ทรงให้การสนับสนุนรับเบอร์เลย์เป็นอย่างดี แต่ทางศาสนาไม่พอใจและพยายามกดตันให้รับเบอร์เลย์เลิกเขียน ดังนั้นเมื่อกษัตริย์ฟرانซิสที่ 1 สิ้นพระชนม์ลงรับเบอร์เลย์จึงต้องยุติงานของตน

6) การฟื้นฟูศิลปวิทยาในอังกฤษ

ผู้นำนวนการริมานิสต์ในอังกฤษคือ เชอร์ โทมัส มอร์ (Sir Thomas More) ค.ศ. 1478 – 1535 กับงานเขียนของท่านคือ “Utopia” แสดงความคิดเห็นเรื่องรัฐในอุดมคติ เป็นครั้งแรกนับแต่สมัย “The Republic” ของเพลโต

มอร์กล่าวถึงสังคมที่ตีว่าจะต้องประกอบด้วยเสรีชน ผู้มีสิทธิเลือกผู้บริหารด้วยตนเอง ผู้รักษาภูมายั่งยืนไม่ใช่ตำรวจแต่ควรเป็นประชาชนผู้มีสำนึก และจะต้องมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาอย่างเต็มที่ ในปัจจุบันคำว่า “Utopia” จะมีความหมายว่า “สถานที่หรือสังคมในอุดมคติ” (an ideal place or society)

นักเขียนชาวอังกฤษอีกท่านหนึ่งคือฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) ค.ศ. 1561–1626) กล่าวถึงสังคมในอุดมคติไว้ในงานของท่านคือ “The New Atlantis” นอกจากการเขียนแล้วเบคอนยังเป็นนักวิทยาศาสตร์อีกด้วย

เอ็ดมันด์ สเปนเซอร์ (Edmund Spenser) ค.ศ. 1552 – 99 ได้ชื่อว่าเป็น “กวีของกวี” (The Poet's Poet) ผู้มีจินตนาการอันล้ำลึกปราณีในงานเขียนของเขาก่อนทุกบรรทัด งานชิ้นสำคัญของท่านผู้นี้คือ “The Faerie Queens”

วิลเลียม เช็คสเปียร์ (William Shakespeare) ค.ศ. 1564 – 1616 เป็นนักเขียนวรรณกรรมผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดที่ใช้ภาษาอังกฤษ มีบทละคร 38 เรื่อง มีทั้ง喜劇น้ำเสียง (Comedies) โศกนาฏกรรม (Tragedies) และประวัติศาสตร์ (Histories)

โศกนาฏกรรมที่มีชื่อของท่านคือ “Hamlet”, “Macbeth”, “Othello”, และ “Romeo and Juliet”

สุขนาฏกรรมที่มีชื่อเลียงของท่านคือ “A Midsummer Night’s Dream”, “As You Like It”, “The Merchant of Venice”, “The Taming of the Shrew”

คำประพันธ์ประเกทเพลงร้องประกอบพิณ (lyric poetry) คือ “Sonnets”, “The Rape of Lucrece”, “Venus and Adonis”

นอกจากนี้คือการฟื้นฟูศิลปวิทยาในสเปน ซึ่งปรากวัฒนธรรมทั้งในด้านคำประพันธ์ นวนิยาย บทละคร และนักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกวรรณกรรมของสเปนที่ใช้ภาษาสเปน ในงานของท่านด้วยคือ มิเกล เดอ เชอวังต์ (Miguel de Cervantes) ค.ศ. 1547 – 1616 มีผลงานที่รู้จักกันดีคือเรื่อง “Don Quixote de la Mancha”²¹

เกตโนโลยีและวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าสมัยเรอเนสซองส์

1. การพิมพ์

ในยุคกลางตอนต้นนั้นยังคงเป็นสมัยการเขียนด้วยมือ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ทำการคัดลอกก็คือพระเขียนลงบนหนังแกะหรือแพะ จนถึงเริ่มประมาณ ค.ศ. 1100 ชาวบูโรปจึงเรียนรู้การทำกระดาษจากมอสเลิม ซึ่งก็รับแบบมาจากการอิทธิพลของอาณาจักรอาหรับ

เมื่อเริ่มประมาณ ค.ศ. 1400 ชาวบูโรปก็เริ่มเรียนรู้การใช้เครื่องพิมพ์ซึ่งอาจจะรับโดยทางตรงหรือทางอ้อมมาจากจีนก็ได้ บุคคลแรกที่ได้รับการยกย่องเกี่ยวกับเรื่องการประดิษฐ์แท่นพิมพ์ของชาวบูโรปนี้ก็คือ 约翰內ส 古腾เบอร์ก (Johann Gutenberg) แห่งเมือง Mainz ในเยอรมนี หนังสือเล่มแรกที่พิมพ์สำเร็จของกุ腾เบอร์กเมื่อปี ค.ศ. 1450 คือ “Constance Missal”

การพิมพ์มีผลต่อการปฏิวัติอารยธรรมของยุโรปตระวันตกเป็นอย่างมาก เพราะทำให้การแพร่ขยายวิทยาการทำได้สะดวกรวดเร็วขึ้น การเก็บหนังสือที่ถูกรวบรวมจำกัดเฉพาะในห้องสมุดสามารถแพร่ขยายไปถึงมวลชนได้มากเป็นการแพร่ขยายแนวคิดเรื่องเรอเนสซองส์ไปอย่างกว้างขวาง ในปี ค.ศ. 1470 วิลเลียม แคกส์ตัน (William Caxton) ก็เริ่มพิมพ์หนังสือของเขานิล่อนดอน เขาพิมพ์หนังสือของโซเซอร์และกวีชาวอังกฤษอื่น ๆ ประมาณว่ามีหนังสือที่ได้รับการพิมพ์แพร่หลายหลาภยถึงปี ค.ศ. 1500 ถึงเก้าล้านเล่ม

²¹ John F. H. New, Renaissance and Reformation (New York : John Wiley, 1969), pp. 52-102.

ในอิตาลี บุคคลสำคัญในการพิมพ์ก็คือ อัลตัส มาโนติอัส แห่งเวนิส อัลตัส พิมพ์ทั้งวรรณกรรมกรีกและละตินคลาสสิกในราคานี้ ซึ่งชั้นกลางสามารถซื้อหาได้รูปเล่มขนาดกะทัดรัด ใช้กระดาษราคาไม่แพง ทั้งนี้เป็นที่รู้จักกันว่า “การพิมพ์อัลไตน์”

2. กำเนิดวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

ในยุคโบราณนั้น มนุษย์มีปัญหาที่เรียกว่าเป็นวิทยาศาสตร์หรือเรื่องดาราศาสตร์ ที่ศึกษาโดยสูเมรุเรียน บาบิโลเนียนและกรีก ส่วนวิชาฟิสิกส์เริ่มโดยอาคิเมดีส์ นักฟิสิกส์ชาวโรมันคือ กานเดน ได้พัฒนาความรู้เกี่ยวกับกายวิภาคของมนุษย์

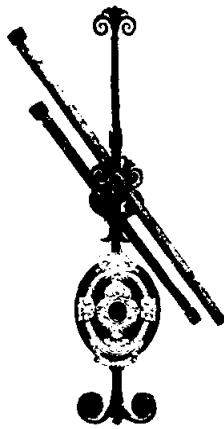
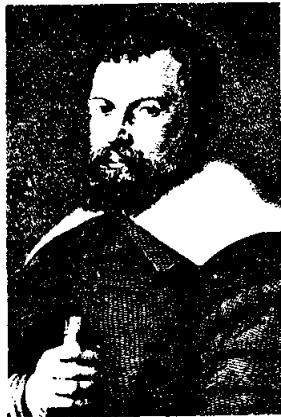
นักคิดเหล่านี้ยังมิใช่นักวิทยาศาสตร์ที่แท้จริง แต่เมื่อร้านนักปรัชญาที่สนใจเรื่องรวมทางวิทยาศาสตร์ ศึกษาทฤษฎีเรื่องโลกและมีการตรวจสอบอย่างมีระบบ หรือมิได้ทำการทดลองด้วยการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ด้วยปัจจัยจัง รวมทั้งมิได้ใช้วิชาคณิตศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องตามธรรมชาติที่มนุษย์ยังไม่รู้จัก กล่าวโดยอคี นักวิทยาศาสตร์แห่งยุคกลางนั้นยอมรับทฤษฎีก่อนหน้านั้นโดยมิได้มีการตรวจสอบ

จนถึงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ. 1500 – ค.ศ. 1700 เป็นเวลาประมาณ 200 ปี ถือเป็นสมัยหนึ่งของการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลมาจากการค้นพบและการเริ่มรู้จักการทดลอง เป็นการกำหนดสิ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันว่าจะต้องประกอบด้วย การทดลอง การสังเกต และการคำนวณ ซึ่งเทคนิคนี้ถูกนำมาเริ่มใช้ในตอนปลายสมัยเรอแนซองส์ (ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา) เป็นทางสู่ “การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์” (The Scientific Revolution) หรือวิทยาศาสตร์สมัยใหม่อย่างแท้จริง

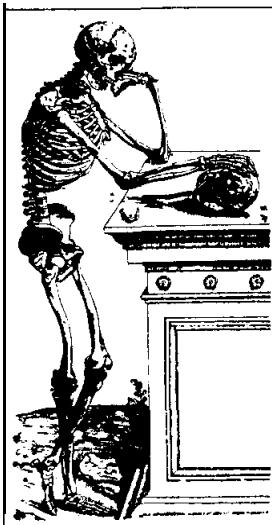
นักวิทยาศาสตร์สมัยเรอแนซองส์จะเรียกการเรียนรู้สมัยนี้ว่าเป็น “ปรัชญาใหม่” (The new philosophy) เริ่มมีการคิดเครื่องมือใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการคำนวณและสังเกต ดำเนินการทดลองเกี่ยวกับแสงสว่าง อากาศ น้ำ และแม่เหล็ก แล้วรวมรวมข้อมูลเกี่ยวกับพืชและสัตว์ด้วย

มีการรวมกันตั้งสมาคมวิทยาศาสตร์เพื่อการถกปัญหารัฐธรรมชาติ พิมพ์หนังสือสรุปผลการทดลอง ทำให้มีความก้าวหน้ามากจนได้มีอิทธิพลต่อมาถึงสมัยที่มนุษย์เริ่มการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Revolution) บุคคลผู้มีบทบาทสำคัญก็คือ กาลิเลโอโกลเบอร์นิคัส เคปเลอร์ และเรอเน่ เดสการ์ต์ เป็นต้น²²

²² โปรดดูรายละเอียดเรื่องนักวิทยาศาสตร์เหล่านี้ในหัวข้อเรื่อง “การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์” (The Scientific Revolution).

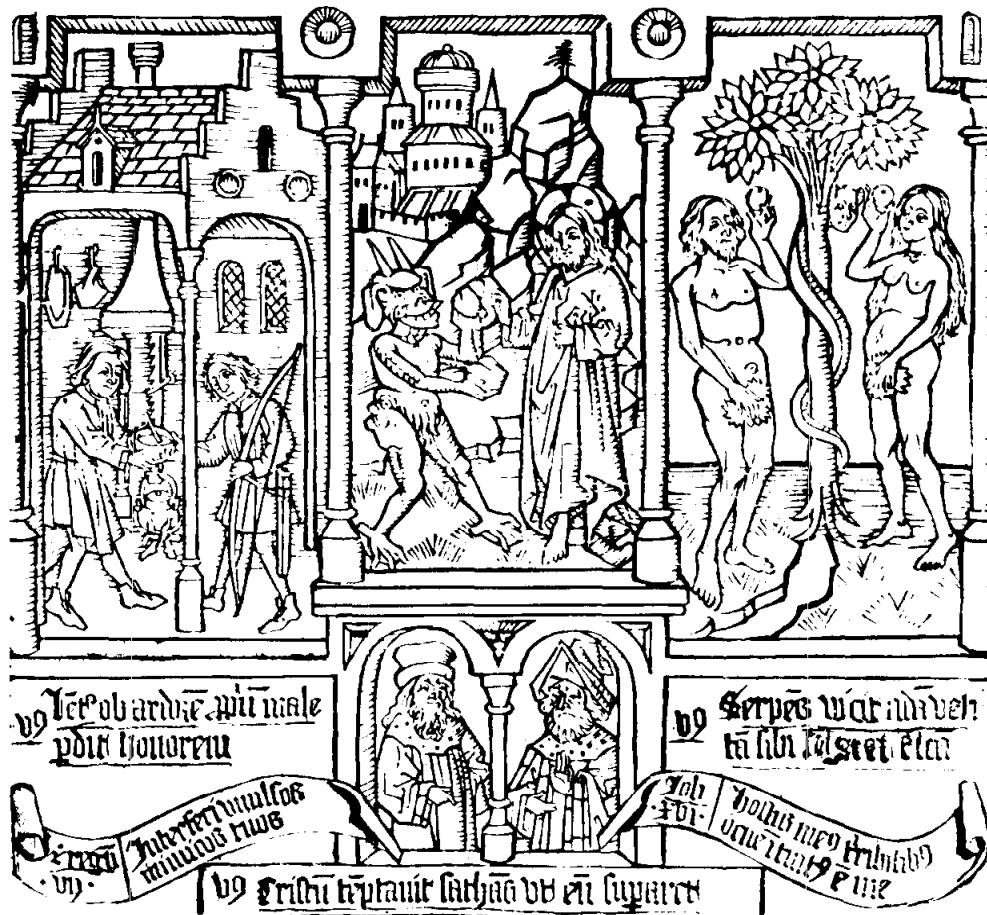
Renaissance science and technology

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยเรอแนนซ์ : วิทยาศาสตร์สาขาดาราศาสตร์ ก้าวหน้ามาเมื่อกาลิเลโอ ประดิษฐ์กล้องเทเลสโคป Andreas Vesalius สร้างประโยชน์จากการแพทย์ด้วย การเขียนหนังสือเชิงถึงกายภาพของมนุษย์ โดยที่ปฏิมากrigoria อัศยหนังสือเล่มนี้ ในการวาดหรือบันเที่ยวกับส่วนละเอียดของมนุษย์ และรูปล่างขาวคือโรงพิมพ์ที่นูเรมเบอร์ก แห่งปี 1600's

การพิมพ์ของกูเต็นเบิร์ก (ซ้าย) คือนักอ่านและ (ขวา) คือช่างพิมพ์กำลังทำงาน

การพิมพ์รุ่นแรก เป็นเรื่องเล่าจากพระคัมภีร์ใบเบิล โปรดสังเกตภาพขวามีอักษร อัดมันกับอีฟ
(ที่มา : Thomas D. Clark et al., America's World Frontiers) p. 181.

การปฏิรูปศาสนาทั้งฝ่ายโปรเตสแตนท์และคาಥอลิก

1. การปฏิรูปโปรเตสแตนท์ (Protestant Reformation : ค.ศ. 1517–ค.ศ. 1600)

ต่อจากสมัยเรอเนสซองส์ (ค.ศ. 1300–1500) นั้น ได้เกิดการเคลื่อนไหวครั้งสำคัญ ต่อมาคือการปฏิรูปศาสนา การฟื้นฟูศิลปวิทยา ๓ สมัยแรกคือการกลับสู่อดีต แต่การฟื้นฟูศิลปวิทยาสมัยที่ ๔ หรือการปฏิรูปศาสนาจะเป็นการมุ่งอนาคตโดยไม่ได้มุ่งแต่การฟื้นฟูชีวิต หรือความคิดสมัยเก่า แต่จะเป็นการสร้างสิ่งใหม่ตามธรรมชาติและจิตสำนึกของมนุษย์ทั้งนี้ ถ้าเปรียบเทียบกับการคั่นพบดินแดนใหม่ของโคลัมบัสแล้ว การฟื้นฟูศิลปวิทยาของเยอรมันนีคือการคั่นพบและสำรวจที่ใหม่ในความนึกคิดของมนุษย์

กรีก-โรมัน (Greco-Roman)	ยุคกลาง (Middle Ages)	ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance)	ยุคปฏิรูปศาสนา (Reformation)
	500	1300	1500

ขบวนการฟื้นฟูศิลปวิทยาเมื่อข้ามภูเขารอไปแล้วได้เปลี่ยนคุณลักษณะไปเป็นขบวนการที่หนักไปทางหลักวิชาและเหตุผลมากกว่าจะเป็นเพียงเรื่องศิลปะ เป็นขบวนการที่ไม่เพียงวิพากษ์วิจารณ์ของเก่า แต่จะสร้างสรรของใหม่ขึ้นมาแทนที่ และในที่สุดเป็นขบวนการที่มีแรงศีลธรรมและปรัชญาใหม่ของตนเอง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาตามลำดับแล้วคือ

1. ระบบฟิวตัล ซึ่งเป็นระบบสังคม การเมืองและการปกครองของสมัยกลาง วิวัฒนาการมาเป็นระบบสมบูรณ์แบบสุดท้ายในสเปนและฝรั่งเศส

2. นักประชัญญาชาวต่างประเทศได้เปลี่ยนวิธีการศึกษาแบบธรรมชาติหรือคลาสสิกซึ่งเป็นระบบการศึกษาของสมัยกลางมาเป็นการศึกษาแนวใหม่และวิทยาศาสตร์

เมื่อการเปลี่ยนแปลงของระบบและวิธีการศึกษาเกิดขึ้นทั้งสองด้านนี้แล้ว สถาบันที่ยังเหลืออยู่โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็คือคริสตศาสนานิกายแคಥอลิก ที่ยังมีสภาพเป็นระบบศาสนาของสมัยกลางอยู่ ในที่สุดจึงต้องถูกเพ่งเลิง และได้รับการเสนอเพื่อการปฏิรูปเป็นคริสตศาสนารูปใหม่ ซึ่งงานชั้นนี้ได้เกิดเป็นขบวนการปฏิรูปที่เป็นผลงานส่วนใหญ่ของชาวเยอรมัน²³

ความหมายของการปฏิรูปโดยนัยที่เข้าใจง่ายที่สุดจะหมายถึงการทำลาย “เอกภาพ” ของสมัยกลางโดยนักมนุษยนิยมผู้เน้นความคิดเห็นของตนเองตามแบบปัจเจกชนนิยมคือการ “ไม่เห็นด้วยกับการควบคุมความคิดเห็นและสติปัญญาจากส่วนกลาง” โดยเฉพาะกรณีของรัฐชาติได้ทำลายแนวคิดเดิม “จักรราลงสากล” หรือ “จักรวรรดิคริสตเดียนรวม” แห่งสมัยกลางอย่างเด็ดขาดโดยเฉพาะวัดที่ซึ่งมีอิทธิพลมากก่อนไปในสมัยกลางจะต้องได้รับการปรับปรุงโดยเร็วที่สุด

1.1 สาเหตุ

1.1.1 สาเหตุทางการเมือง

ก. ภายในหลังสังหารมุสลิมแล้ว พระสันตปาปากรีฟรานซ์ไม่แตกต่างจากเจ้านครอื่น ๆ ในอิตาลี เพราะทรงสนพระทัยแต่เรื่องการขยายดินแดนและเผยแพร่

²³ นันทา โซติกะพุกกะนะ และนิอ่อน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (แปล), ประวัติศาสตร์ยุโรป ค.ศ. 1494 – ค.ศ. 1789, หน้า 51.

อิทธิพล บางพระองค์ทรงมีฐานะเป็นผู้นำศาสนาอยมากแต่จะมีฐานะเป็นผู้นำหaramากกว่า เช่น พระสันตปาป้าจูเลียสที่ 2 ที่ทรงนำทัพด้วยพระองค์เอง ทั้ง ๆ ที่อิทธิพลของศาสนาจักร ถูกลดลงมากด้วยการเสียหน้าในเหตุการณ์ “การคุมขังที่อา維ญอง” (The Avignonese Captivity) และสมัยการแตกแยกครั้งใหญ่ (The Great Schism) พระสันตปาป้าไม่ได้ทรงเป็นศูนย์รวมชาวคริสต์เหมือนในสมัยกลางอันรุ่งเรืองอีกต่อไป

๙. เมื่อเกิดการจลาจลของแคนวันต่าง ๆ ในเยอรมัน เจ้าผู้ครอง แคนวันไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์อีก จึงต่างต้องการดินแดนของ วัดมาเป็นสมบัติของตนเพื่อชดเชยความเสียหายในระหว่างสงคราม

1.1.2 สาเหตุทางสังคม

ก. เริ่มมีการวิพากษ์วิจารณ์การฉ้อฉลและความประพฤติไม่ดีของ พระกับเจ้าหน้าที่ศาสนามากขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 14–15 เพราะมีการเรียกร้องเงินทองที่เรียกว่า “Simony” เพื่อให้อภิสิทธิ์บางประการแก่บุคคล มีการซื้อขายตำแหน่งและบรรดาศักดิ์ ของพระที่เรียกว่า “nepotism” เพื่อให้แต่งตั้งญาติของตนสืบท่อตำแหน่งในวัดเป็นต้น

๙. พระสันตปาปามีความเป็นอยู่ฟุ่มเฟือยมากและมักเรียกเก็บภาษี ลุงขึ้นสำหรับ²⁴นำไปใช้จ่ายในสำนักภาติกัน หรือการสร้างอาคารขนาดใหญ่ที่ต้องมีการเพิ่ม ภาษีจากประชาชนในอังกฤษและจากแคนวันเยอรมัน

1.1.3 สาเหตุจากการมุ่งพิธีกรรมมากเกินไป

ก. ชาวคริสต์บางส่วนเกิดความต้องการทำความเข้าใจก่อนมาก กว่าพิธีกรรมที่บางครั้งทำให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง จึงมีผู้เสนอให้มี การปรับปรุงแก้ไขให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าใจถึงแก่นของศาสนา

๙. นักมนุษยนิยมส่วนหนึ่งเผยแพร่ความคิดว่ามนุษย์ควรสนใจ ความเป็นอยู่ในโลกนี้เท่านั้น ไม่ต้องสนใจชีวิตหลังการตาย เพราะไม่มีประโยชน์ ส่วนอีรัมส์ซึ่ง เป็นนักมนุษยนิยมเช่นเดียวกันได้จัดพิมพ์คำแปลพระคัมภีร์ภาษากรีก พร้อมคำแปลภาษา ละตินใน ค.ศ. 1516 เสนอว่ามนุษย์ควรเชื่อมั่นในพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น ไม่ควรยึดพิธีกรรมมาก เกินไป การศึกษาประวัติของพระเยซูกับพระสาวกนั้น มนุษย์อาจทำได้เองไม่ต้องอาศัยคนละ สงวน

²⁴ กวีชาวอังกฤษท่านหนึ่งคือซอเชอร์ (Geoffrey Chaucer : ค.ศ. 1340 – 1400) แต่งเรื่อง “นิทานแคนเทเบอร์รี” (Canterbury Tales) เล่าเรื่องผู้จาริกไปยังหลุมศพของเซอร์โภมัส เบคเกท ที่เมือง แคนเทเบอร์รี เสียดสีพวกนักบัวและนางชี.

1.1.4 สาเหตุฉบับพัลลัน

1) การเก็บเงินช่วยคริสต์เพื่อร่วมรับในสังคրามกับตุรกี เมื่อสังคրามสื้นสุดลงเงินทั้งหมดที่เหลืออยู่กลับถูกส่งกลับไปกรุงโรม และต่อมาคือเรื่องการขายใบปล่าบ (sale of Indulgence) ของพระชี้ขอหัน เททเซล (John Tetzel) นายังวิทเทนเบิร์ก (Wittenberg) ใน ค.ศ. 1517 ทำให้มาร์ติน ลูเซอร์ (Martin Luther) เขียนคำประท้วง 95 ข้อ (Ninety-five Theses) ติดที่ประตูวัด ซึ่งแท้จริงแล้วการเขียนใบปล่าบานี้ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เคยเกิดมาแล้วใน ค.ศ. 1300 เมื่อสันตปาปานอนิฟาซ (Boniface) ที่ 8 ประกาศว่าพระเยซูได้ทันทุกข์ทรมานเพื่อ ไถ่บาปมนุษย์เป็นมหาภัยที่ประมาณไม่ได้ ดังนั้นผู้ใดที่เดินทางจาริกบุญไปสารภาพที่วิหารเซนต์ปีเตอร์ และเซนต์ปอล ที่อยู่นอกกรุงโรมจะได้รับการไถ่บาปใน ค.ศ. 300 และทุก ๆ วันยังคงลังจากนั้น ใน ค.ศ. 1343 สันตปาปาเคลมอนท์ที่ 6 เห็นด้วยกับวิธีการนี้จึงเปลี่ยนเวลาจากทุกร้อยปีมาเป็นทุก ๆ 50 ปี ใน ค.ศ. 1476 สันตปาป้าซักซ์ทุสที่ 4 เปลี่ยนจากการลดหย่อนทางศาสนามาเป็นการหาเงินอย่างเปิดเผยคือการกำหนดการขายใบปล่าบใหม่กว่าทางศาสนาจะไม่ขายให้เฉพาะผู้ที่สำนึกบาปแต่จะครอบคลุมไปถึงคนที่ตายไปแล้ว และกำลังชำระวิญญาณของตนในไฟชาร์ราบ (Purgatory)

ต่อมาเมื่อสันตปาปากฎีห์ที่ 2 ใน ค.ศ. 1510 และสันตปาป้าลีโอที่ 10 ใน ค.ศ. 1514 ต้องการเงินเพื่อสร้างวิหารเซนต์ปีเตอร์ใหม่ในกรุงโรมจึงปรับปรุงวิธีขายใบปล่าบใหม่ เพื่อให้สามารถเก็บเงินพวกที่อยู่นอกกรุงโรมได้ด้วยโดยเฉพาะจากชาวเยอรมัน และวิธีการนี้เองที่ลูเซอร์ทำการประท้วง

2) การพิมพ์พระคัมภีร์ใหม่ เนื่องจากการประดิษฐ์เครื่องพิมพ์ทำให้นักประชัญญาสามารถอ่านพระคัมภีร์ใหม่เป็นภาษากรีกได้ และสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ภาษากรีกสามารถหาฉบับที่แปลเป็นภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาเลียน และภาษาอื่น ๆ ในชั้นแรกมีผู้จัดค้านมาก เพราะพระคัมภีร์วัลเกต (The Vulgate) หรือพระคัมภีร์ภาษาละตินได้ใช้กันมานาน จนทุกตัวในพระคัมภีร์กลางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ใน ค.ศ. 1522 มหาวิทยาลัยอัลカラในสเปนจัดพิมพ์พระคัมภีร์เก่า (Old Testament) โดยแทรกรพระคัมภีร์วัลเกตไว้ตรงกลางระหว่างพระคัมภีร์ที่เป็นภาษาอิบราฮิมิและภาษากรีก บรรณาธิการผู้จัดพิมพ์เปรียบเทียบว่า เมื่อพระเยซูถูกตรึงไม้กางเขนระหว่างใจรอคน ต่อมาอีรากุสกีพิมพ์พระคัมภีร์ใหม่ของเขานใน ค.ศ. 1516 คือคัมภีร์ใหม่ฉบับภาษากรีกพร้อมคัมภีร์ภาษาละตินไว้คู่กัน

1.2 การเริ่มการปฏิรูป

ผู้ที่บันทึกในการเริ่มการปฏิรูปคือพระเยอรมันชื่อมาร์ติน ลูเซอร์ (Martin Luther : 1483 – 1546) ผู้มีกำเนิดอันยากจน แต่มีความสนใจศาสนาในแบบของหลักการมากกว่า

พิธีกรรมแนวเดียวกับอีรัสมุส (Erasmus) ได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่มหาวิทยาลัยเออร์เพิร์ท (Erfurt) เป็นนักศึกษาที่เรียนดี แต่แทนที่จะจบอุปกรณ์เป็นนักกฎหมาย ลูเซอร์กลับประกาศตนเป็นพระในวัดอ็อกส์ตันเนยน ลูเซอร์ได้ศึกษาบทความของเซนต์อ็อกส์ตินและเซนต์ปอล โดยเฉพาะเข้าประทับใจในคำสอนของเซนต์ปอลที่ว่า “คนดีมีชีวิตอยู่ด้วยความเชื่อ” (The just shall live by faith) ไม่ใช่ด้วยการทำงานพิธีกรรม หรือการซื้อขายตำแหน่งของพระ ต่อมา ลูเซอร์ได้เข้าไปสอนวิชาปรัชญาและเทววิทยาในมหาวิทยาลัยวิทเทนเบิร์กในแคว้นแซกโซนี ได้เริ่มเรียกร้องความสนใจจากการเขียนคำประท้วง 95 ข้อ ซึ่งทำให้มีผู้เห็นด้วยว่าไม่ควรนำเงินของเยอรมันไปสร้างวัดในอิตาลี เหตุการณ์นี้นับเป็นการเริ่มต้นการประท้วงทางศาสนา และเป็นที่มาของคำว่า “Protestant” ตั้งแต่ ค.ศ. 1529

ลูเซอร์ได้เสนอข้อเขียนของเขากล่าวเป็นระยะ ๆ โดยเน้นการแยกตัวจากโรมและเรียกร้องให้เจ้าผู้ครองแคว้นเยอรมันทั้งหลายยึดทรัพย์สินของวัด และสถาปนาศูนย์กลางศาสนาขึ้นในเดินแดนของเยอรมันเท่านั้น สันตปาปาประกาบบัพพาชนียกรรษลูเซอร์และเพาเอกสารของเขากล่าวทั้งหมด พระจักรพรารถีชาร์ลที่ 5 แห่งจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์จึงเรียกตัวลูเซอร์ไปสอบสวนที่สปาแห่งเวร์ม (Worms) โดยกล่าวหาว่าลูเซอร์กระทำการเป็นปฏิบัติที่ต่อศาสนา และยังถูกตัดสินประหารชีวิตด้วย แต่ลูเซอร์สามารถหลบหนีได้ด้วยความช่วยเหลือของเจ้าชายและพ่อค้าทางเหนือที่ให้หนี้กับแนวคิดของลูเซอร์ เพราะ

1) ต้องการต่อต้านอำนาจของพระจักรพรารถีแห่งราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์

2) ต้องการที่ดินของวัด และต้องการยกเลิกการเสียภาษีให้วัด ส่วนชawnaga กับสนับสนุนลูเซอร์ เพราะต้องการอิสรภาพ

มาวร์ติน ลูเซอร์และครอบครัว

ลูเชอร์ปราากฎตัวที่สภาแห่งเวิร์ม
(ที่มา : William Hablerton, Man's Achievements Through the Ages) p.165.

การปิดประกาศที่วิทเทนเบิร์ก (Wittenberg) ใน ค.ศ.1517 ลูเชอร์ปิดประกาศหลักการ 95 ข้อ ที่ประดุจด
วิทเทนเบิร์ก และซัก Khan ให้ประชาชนมาสนใจกันเรื่องศาสนา
(ที่มา : Thomas D. Clark, America's World Frontiers), p. 172.

ระหว่างหลบซ่อนอยู่ที่ปราสาทของเจ้าผู้ครองแคว้นแซกโซเนียนน์ ลูเชอร์
ต้องการให้คริสตชนได้อ่านคัมภีร์ด้วยตนเอง จึงแปลคัมภีร์ไปเบิลเป็นภาษาเยอรมัน ทำให้
ประชาชนได้รู้จักศาสนาของตนดีขึ้นแทนการรับฟังจากคำสอนของพระเท่านั้น นอกจากนี้คือ
การเกิดสงครามระหว่างเจ้าผู้ครองแคว้นที่สนับสนุนลูเชอร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าผู้ครองแคว้น
ทางเหนือ กับฝ่ายสนับสนุนสันตปาปา ก่อสงครามระหว่างกัน (Knights' War) จนถึง ค.ศ. 1555

ได้มีการสงบศึกด้วยการทำสนธิสัญญาอugsburg (The Peace of Augsburg) ให้สิทธิในแต่ละแคว้นตัดสินกันเองว่าจะนับถือนิกายลูเตอร์หรือคาทอลิก

นิกายลูเตอร์นิสม์ (Lutheranism) ในสแกนดิเนเวีย ขณะนั้นนิกายลูเตอร์นิสม์ได้แพร่หลายไปทั่วทั้งเขตยุโรปภาคเหนือ เข้าไปในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย การปฏิรูปในนอร์เวย์ เดนมาร์ก และสวีเดน ได้ดำเนินไปในลักษณะเดียวกับแคว้นต่าง ๆ ของเยอรมันกล่าวคือ พากเจ้าผู้ครองได้ถือโอกาสสร้างอำนาจและความมั่งคั่งเป็นอิสระจากคาทอลิก รวมทั้งความรู้สึกชาตินิยมก็ได้ก่อตัวมั่นคงขึ้นด้วย

1.3 การปฏิรูปศาสนาในดินแดนต่าง ๆ

ก. การปฏิรูปศาสนาในสวิตเซอร์แลนด์ ผู้ที่มีแนวความคิดเหมือนลูเตอร์ก็คืออูลริกซ์วิงเกล ชาฟสวิส (Ulrich Zwingli) ค.ศ. 1484 – ค.ศ. 1531 เป็นนักมุขย์นิยมสนใจศึกษาเรื่องชาวคลาสสิก (กรีก-โรมัน) หลักการของเขาก็คือให้คริสตจักรของเข้าขึ้นอยู่กับเมืองที่ชนชั้นกลางมากและมีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งทำให้ลัทธิของสวิงเกลเป็นแบบที่สำคัญที่สุด ให้ทุกคนมาร่วมชุมนุมกันร่วมกัน โดยอาศัยความศรัทธา และมีการติดต่อโดยตรงกับพระผู้เป็นเจ้า วิธีการง่าย ๆ ของสวิงเกลนี้เป็นที่พึงใจของสวิสมาก แต่ก็ยังมีความต้องการที่จะให้มีการแก้ไขในบางเรื่อง ซึ่งต่อมาก็ได้ถูกปฏิรูปเป็นงานของคาลแวง

ข. นิกายคาลวินนิสม์ (Calvinism) จอห์น คาลแวง (John Calvin : ค.ศ. 1509–1564) เป็นผู้ตั้งนิกายคาลวินนิสม์ เป็นโปรเตสแตนท์นิกายที่สอง และทำให้การเคลื่อนไหวของนิกายนี้เป็นขบวนการระหว่างประเทศ

คาลแวงเป็นชาวฝรั่งเศสที่ได้เรียนรู้วิชาเทววิทยาและกฎหมาย แต่กลับได้รับอิทธิพลความคิดจากลูเตอร์ และได้รับรู้เรื่องการก่อตั้งนิกายโปรเตสแตนท์ใน ค.ศ. 1533 ทำให้ต้องเดินทางหนีพากคาทอลิกฝรั่งเศสไปสวิตเซอร์แลนด์ ได้ช่วยองค์กรปฏิรูปนิกายโปรเตสแตนท์ที่เจนีวา เขาได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มแรกของเขาว่า “Institute of the Christian Religion” ใน ค.ศ. 1536 ขณะที่มีอายุ 27 ปี หลังจากนั้นจึงพยายามแก้ไขปรับปรุงอีกหลายครั้งเพื่อให้หนังสือเล่มนี้มีฐานะเป็น “กุญแจไขความเข้าใจพระคัมภีร์ใบเบ็ด”

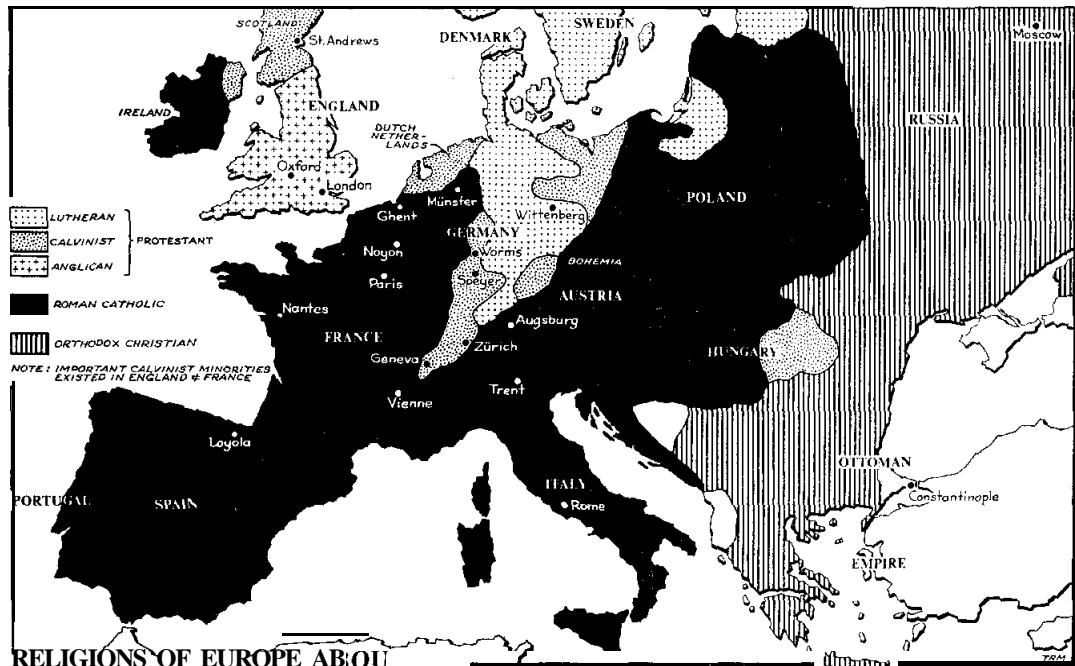
คาลแวงต้องเดินทางออกจากกรุงเจนีวานี้ใน ค.ศ. 1538 เพราะมีประชาชนไม่พอใจการกำหนดแนวทางจิริธรรมที่เคร่งครัดเกินไป แต่ได้รับเชิญให้กลับมาใหม่ใน ค.ศ. 1541

คำสอนของคาลแวงจะเน้นที่พระคัมภีร์เก่า เขายื่อว่าการตีความหมายคัมภีร์ก็ขึ้นอยู่กับพระผู้เป็นเจ้า คนที่พระผู้เป็นเจ้าเลือกแล้ว (the Elect) จะไม่ลำบาก ผู้ที่พระ

เป็นเจ้าเลือกแล้วนั้นจะต้องมีมาตรฐานความประพฤติสูงส่ง เครื่องศาสนา กล่าวคือต้องเป็นคนพร้อมด้วยความดีแตกต่างจากบุคคลสามัญที่เป็นบุคคลที่พระเจ้าลงโทษ ทฤษฎีนี้เรียกว่า “ทฤษฎีเลือกสรร” (The Election) และทฤษฎีการกำหนดโชคชะตาชีวิตไว้ล่วงหน้า (Predestination)

ขอหนึ่ง คำ警 ผู้มีอิทธิพักนายนความและเป็นหับบริหารได้เป็นหับ
ปฏิรูปศาสนาด้วย
(ที่มา : William Habberton, **Man's Achievements Through the Ages**, p. 171.)

ศาสนาในภัยต่าง ๆ ในยุโรป ประมาณ ค.ศ. 1600

ลัทธิคัลแวงได้แพร่หลายเข้าไปในดินแดนต่อไปนี้คือ ฝรั่งเศส สก็อตแลนด์²⁵ อังกฤษ และเนเธอร์แลนด์ ซึ่งผู้ที่นับถือนิกายนี้ในฝรั่งเศสจะถูกเรียกว่า “Huguenots” ใน ค.ศ. 1555 ได้เชิญส่งความคิดเห็นในฝรั่งเศสครั้งใหญ่ในเวลาต่อมา

ค. การปฏิรูปศาสนาในประเทศอังกฤษ พระเจ้าเยนรีที่ 8 แห่งอังกฤษ ทรงประسังค์จะหย่าขาดจากพระนางแคทเธอริน แห่งอragon ขอให้สันตปาปาจัดการให้แต่เนื่องจากพระนางแคทเธอรินทรงมีศักดิ์เป็นพระมาตุจنا ของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 ทำให้สันตปาปามีอาจัดการให้ได้ พระเจ้าเยนรีที่ 8 จึงตั้งสังฆราชแห่งแคนเทบอร์ชีนใหม่ตัดขาดจากองค์กรคริสตจักรที่กรุงโรม รัฐสภา ก็ออกกฎหมาย The Act of Supremacy ตั้งพระเจ้าเยนรีที่ 8 เป็นประมุขทางศาสนาในประเทศอังกฤษ และต่อมาก็ประกาศยึดรัฐพิธีสิ่งของวัด แจกจ่ายให้พวกรุนแรงสนับสนุนพระองค์ ทำให้เกิดการจลาจลต่อต้านพระองค์ถึง 2 ครั้ง คือใน ค.ศ. 1356 และ ค.ศ. 1359

รัชทายาทของพระเจ้าเยนรีที่ 8 คือพระเจ้าเออดเวิร์ดที่ 6 เสริฐชน์ ทรงราชย์สืบท่องพระราชนิพัฒนาใน ค.ศ. 1553 ในเวลาที่สันมากก็สิ้นพระชนม์ ราชบัลลังก์ จึงตกเป็นของเจ้าหญิงแมรี (Mary) พระธิดาของพระนางแคทเธอริน แห่งอragon ได้ทรงพยายามพื้นฟูนิกายคาทอลิกขึ้นใหม่ในอังกฤษ ทำการปราบปรามพวกรุนแรงรุนแรง เช่นการเผาคนทั้งเป็นไม้น้อยกว่า 300 คน เมื่อสิ้นพระชนม์ในค.ศ. 1558 พระชนิชฐานุต่างพระมารดาได้ขึ้นครองราชย์ต่อมาก็คือพระนางเอลิซาเบธที่ 1 ทรงสนับสนุนนิกายอังกฤษและถือว่า ประมุขของประเทศทรงทำหน้าที่ดูแลศาสนาด้วย จึงมีการจัดการประชุมพระราชาคณะใน ค.ศ. 1563 ออกประกาศ 39 ข้อ (The Thirty-nine Articles) ให้เรียกชื่อลัทธิใหม่ว่า “นิกายอังกฤษ” (The Anglican Church or Church of England)

๑. การปฏิรูปในฝรั่งเศส แอดมีรัล เดอ โคลิญย์ (Admiral de Coligny : ค.ศ. 1519–ค.ศ. 1572) กล้ายเป็นผู้นำของลัทธิคัลแวงในฝรั่งเศส เรียกพวกตนว่า ชิวເກອໂນດ (Huguenots) ร่วมกับ เยนรี แห่งนาوار์ (Henry of Navarre) พวกรึมีอิทธิพลมากขึ้นทุกที่ จนกล้ายเป็นชนกลุ่มน้อยทำให้ผู้สำเร็จราชการ คือ พระนางแคทเธอรินแห่งเมดิซี (Catherine de Medici) ร่วมมือกับดükแห่งกีส (Duke of Guise) ปราบพวกรชิวເກອໂນດอย่างรุนแรงถึงขั้น

²⁵ นิกายคัลแวงในสก็อตแลนด์เรียกว่า “Presbyterian” มาจากคำภาษากรีกว่า “Presbyterion” หมายถึง “ผู้อายุโสด” เนื่องจากจอห์น โน็อก (John Knox : ค.ศ. 1505 – 1572) ซึ่งสามารถบังคับให้พระนางมาเรีย สจัต ยอมรับนิกายนี้ ได้มอบอำนาจให้พระและมารดาสอาวุโสเป็นผู้ปกครองเป็นคน ไม่ให้สังฆราชมีอำนาจเพียงผู้เดียว.

พระหารชีวิต จน ค.ศ. 1593 เอเนรีแห่งนาوار์ หัวหน้าอิวเจโน่ได้เป็นกษัตริย์ยอมเปลี่ยนไปนับถือนิกายคาಥอลิกเพื่อเอาใจคนส่วนใหญ่ของประเทศและได้ออกประกาศเมืองนังต์ (Edict of Nantes) ค.ศ. 1589 เป็นการประนีประนอมทางศาสนา

พระเจ้าเอ็นรีที่ 8 แห่งอังกฤษ
(ที่มา : William Habberton, Man's Achievements Through the Ages), p. 172.

2. การต่อต้านการปฏิรูปศาสนา : การปฏิรูปศาสนาคาಥอลิก

การต่อต้านการปฏิรูปศาสนา (Counter Revolution) หมายถึงการที่โรมต่อต้านการปฏิรูปของฝ่ายโปรเตสแตนท์ทั้งแต่ ค.ศ. 1540 เมื่อพระสันตะปาปาปอลที่ 3 จัดตั้งคณะกรรมการผู้สอนศาสนาในภายเจซูอิทธิชัย ต่อมาก็มีการดำเนินการสอบสวนลงโทษพากศาสนา (The Inquisition) และการประชุมทางศาสนาที่เมืองแทรนต์ (Council of Trent) ค.ศ. 1566 ที่ถือว่าเป็นปัจจุบันของการปฏิรูปของแคಥอลิก

- 2.1 การจัดตั้งสมาคมเยซูหรือคณะเยซูอิทธิชัย (Jesuit)²⁶ เริ่มต้นใน ค.ศ. 1534 ผู้ก่อตั้งคืออินาเซียส โลโยลา (Ignatius Loyola) ขุนนางชาวสเปน มีผลงาน คือ
- การจัดตั้งโรงเรียน
 - การไปทำงานของมิชชันนารี
 - เป็นคณะที่ปรึกษาของขุนนางและเจ้าชายต่าง ๆ มิชชันนารีที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งของคณะนี้ก็คือ เชนต์ ฟรังซิส ซาเวีย (St.Francis Xavier)

²⁶ มีชื่อเรียกอย่างอื่นอีกว่า “กองทัพของพระเจ้า” (The Company of Jesus).

ลักษณะนิเกยเจซูอิทส์นี้ เป็นเหมือน “กองทัพ” หรือสมาคมทหารที่มีระเบียบวินัยเคร่งครัดมีวิธีการ “สอนແນມ” ชี้่กันและกัน สมาชิกของนิกายนี้จะต้องเชื่อฟังโดยไม่มีการโต้แย้ง และการจัดการศึกษาแบบใหม่จะเน้นการตั้งวิทยาลัยทั้งในอิตาลี สเปน ปอร์ตุเกส และเยอรมนีทางใต้ เนพะในเมืองสำคัญเพื่อดึงความสนใจจากบุตรชาวแคಥอลิกที่มีอิทธิพลทั้งหลายเปิดการสอนด้านอักษรศาสตร์และศาสนาแบบไม่คิดค่าเล่าเรียน

สมาคมนี้ไม่ได้รับการยอมรับจากสมาคมศาสนาที่ก่อตั้งขึ้นก่อน เพราะไม่มีเครื่องแบบและไม่ใช้วิธีการปกครองแบบสมาคมศาสนาทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ยังอิจฉาที่สมาคมนี้ได้รับสิทธิพิเศษจากสันตปาปา ทำให้สามารถรวมชาวแคಥอลิกเป็นปึกแผ่นในเวลาต่อมากองกันข้ามกับนิกายโปรเตสแตนท์ที่มีแต่การแตกแยกกันไปเรื่อย ๆ

2.2 การจัดตั้งศาลศาสนา (The Inquisition)²⁷ มีการจัดตั้งศาลศาสนาขึ้นเป็นพิเศษเพื่อต่อต้านการกระทำการอกรีตของฝรั่งเศสในคริสตศตวรรษที่ 13 ได้ถูกฟื้นขึ้นมาใหม่มีการพิจารณาผู้ประพฤติผิดทางศาสนา และการเผาทั้งเป็น วิธีการสอบสวนทางศาสนาที่ประสบผลสำเร็จที่สุด ศาลในสเปน และอิตาลี สามารถปราบปรามประพฤติอกรีตเป็นจำนวนมาก

2.3 การประชุมการศาสนาที่เมืองเกรนท์ ค.ศ. 1545 สันตปาปาปอลที่ 3 ได้จัดให้มีการประชุมสังฆสภาที่เมืองเกรนท์ทางเหนือของอิตาลี การประชุมสืบมาถึง 18 ปี ที่ประชุมได้ประกาศย้ำเกี่ยวกับความเชื่อถั่งนี้

1. พระสันตปาปาคือประมุขของศาสนา
2. คัมภีร์และคำสอนทางศาสนาจะต้องให้วัดเป็นผู้ประกาศหรือไม่ก็โดยพระสันตปาปานฐานะประมุขของศาสนา
3. การแปลคัมภีร์ไปเบลเป็นภาษาละตินเท่านั้นที่ถือว่าเป็นที่ยอมรับ
4. ต้องที่ประชุมให้แก้ไข
 1. การขยายใบบุญไถ่บาป และการขยายตำแหน่งทางศาสนาถูกห้ามเด็ดขาด
 2. ควรจะมีการกำหนดระเบียบ วินัย และให้ยกมาตรฐานการศึกษาของพระ
 3. การเทคโนโลยีในบางครั้งควรใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนเข้าใจดีขึ้น

²⁷ The Inquisition เป็นการรื้อฟื้นรูปแบบศาลศาสนาในคริสตศตวรรษที่ 13 มาใช้ใหม่ มีจุดประสงค์คือการดึงโปรเตสแตนท์กลับมาเป็นแคಥอลิก ศูนย์กลางสำคัญของการจัดตั้งศาลอยู่ในสเปนและอิตาลี

วิธีการอีกไว้หนึ่งที่ที่ประชุมเมืองเกรนท์เป็นผู้จัดตั้งขึ้น ก็คือ การทำรายชื่อหนังสือดังห้าม (Index of “Black List”) ของหนังสือหรือผู้เขียนที่ไม่ต้องการให้คนที่บังมั่นคงอยู่ในความเชื่อของศาสนาเดิมอ่าน ในปี ค.ศ. 1546 ที่ประชุมเมืองเกรนท์ ห้ามทั้งการทำขายและการมีกรรมสิทธิ์ในหนังสือเกี่ยวกับศาสนาที่ไม่ทราบนามผู้แต่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่มีอำนาจได้อనุญาตให้อ่าน รวมทั้งหนังสือวิจารณ์พระคัมภีร์ใหม่ของอีราสมัส (Erasmus’s Commentary on the New Testament) กิจูกห้ามด้วย ในปัจจุบันนี้จึงมีข้อสังเกตว่าบนหน้าแรกของหนังสือที่พากแอกโอลิกจัดพิมพ์จะบังคับมีภาษาละตินเขียนว่า

“ไม่ขัดข้องถ้าจะมีการพิมพ์หนังสือเล่มนี้” และ “อนุญาตให้จัดพิมพ์ได้”

3. ผลของการปฏิรูปศาสนา

3.1 การสื้นสุดของสภาพศาสนาภาค นิกายคาಥอลิกไม่ใช่เป็นศาสนาสำคัญเพียงหนึ่งเดียวเหมือนเดิม คริสตศาสนานิกายโปรเตสแตนต์มาในรูปของ นิกายลู瑟อร์ (Lutheran) คัลเวน (Calvinism) เพรสไบเทเรียน (Presbyterian) และนิกายอังกฤษ (Anglican Church) มีชัยในยุโรปภาคเหนือโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียตอนเหนือของเยอรมนี ชออลแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ และ สก็อตแลนด์ มีแต่ยุโรปทางใต้เท่านั้นที่บังคับเป็นคาಥอลิก

3.2 การสื้นสุดเอกสารทางการเมืองยุโรปสมัยกลางเปลี่ยนไปเป็นการสร้างสปิริตชาตินิยม เช่นการที่ลูเซอร์นันให้เจ้าผู้ครองรัฐเยอรมันลุกอือขึ้นต่อต้านพระเจ้าพระราชนัดดาแห่งอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ พากลัทธิคลาสแรงในเนเธอร์แลนด์ส่วนที่เป็นของสเปนลุกขึ้นต่อต้านกษัตริย์สเปนใน ค.ศ. 1572 จนได้อกราช เป็นต้น

3.3 พื้นพื้นความสนใจศาสนาโดยเน้นความเชื่อมั่นเพียงหนึ่งเดียวคือโปรเตสแตนท์ มีความเชื่อมั่นในพระคัมภีร์ใบเบิล และคาಥอลิกมีความเชื่อมั่นในวัด

3.4 เพิ่มความสำคัญของคนชั้นกลาง เพราะระบบพิวัลลส์สืบสุดลงเกิดระบบเศรษฐกิจทุนนิยม²⁸ แทนที่

3.5 เกิดสองครमศาสนา และสองครมชิงดินแดนใน “โลกใหม่” โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือระหว่างสเปนกับพากิจิวเกอโนต์ฟรังเศส และสเปนกับอังกฤษ

²⁸ คริสต์ศาสนาก่อนหน้านี้จะมีข้อจำกัดห้ามการค้าและการให้กู้ยืมเงิน แต่นิกายโปรเตสแตนท์จะส่งเสริมในเรื่องนี้เต็มที่.

4. สังคมระหว่างราชวงศ์และสังคมศาสนា

4.1 สเปนกับพระจักรพรดิชาร์ลที่ 5 แห่งราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์

สเปนในฐานะชาติผู้นำที่มีรั่งคั่งจากทรัพย์สินในทวีปเมริกา มีกองทหารราบที่ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดีตลอดมาไม่น้อยกว่า 150 ปี รู้จักการใช้ปืนไฟและมีกษัตริย์ผู้เข้มแข็ง คือชาร์ลที่ 5 นัดดาของเจ้าชายเฟอร์ดินันด์และพระนางอิซาเบลลา ทรงได้รับการเลือกตั้งเป็นพระจักรพรดิชาร์แห่งราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ โดยอาชนา กษัตริย์ฝรั่นซิสที่ 1 ของฝรั่งเศสและกษัตริย์เอนริเกที่ 8 ของอังกฤษ ทำให้ทรงมีอำนาจเขตปักกรองตลอดพระราชอาณาจักรเดิมของพระจักรพรดิชาร์เลอมานู และจำเป็นต้องทรงจัดการกับพวกโปรเตสแตนท์เพื่อสถาปนาอิทธิพลเป็นศาสนานิกายเดียวของราชอาณาจักรให้ได้ ทำให้ทรงมีศัตรุคือ

- 1) ราชวงศ์วัลัวส์(Valois)ซึ่งกลัวว่าราชวงศ์แฮปเบิร์กจะมีอำนาจแวดล้อมอยู่
- 2) จักรพรรดิอ็อตโตมันซึ่งกำลังขยายอำนาจลงสู่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ของยุโรป
- 3) เจ้าโปรเตสแตนท์ในเยอรมนี ซึ่งได้จัดตั้งสันนิบาตคือ Schmalkaldic League ขึ้นใน ค.ศ. 1530 เพื่อป้องกันตนเอง

พระเจ้าฝรั่นซิสที่ 1 ของฝรั่งเศสทรงยกกองทัพเข้าไปในอิตาลี (ค.ศ. 1515 – 1547) จนเกิดปะทะกับพระจักรพรดิชาร์ลที่ 5 แห่งราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ พระเจ้าฝรั่นซิสถูกจับและได้รับการปล่อยตัวโดยแลกข้อสัญญาว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับอิตาลีและเบอร์กันดีอีก แต่เมื่อกลับถึงฝรั่งเศส กลับร่วมมือกับเจ้าผู้ครองแคว้นต่าง ๆ เตรียมรบกับพระจักรพรดิชาร์ลที่ 5 และต้องทรงปราชัยอีก ถึงกระนั้นก็ต้องทำส่วนต่อเพื่อช่วยเหลือพระสันตปาปาคลีเมนต์ที่ 7 ที่ทรงถูกจับใน ค.ศ. 1527 สมรภูมิจึงบีดเบี้ยต่อมากถึงรัชสมัยพระเจ้าเอนริเกที่ 2 (ค.ศ. 1547–1559) ผู้เป็นพระโอรสของฝรั่นซิสที่ 1 สมรภูมิจึงสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1559 มีการทำสนธิสัญญากาโต-กัมเบริส (Treaty of Cateau Cambreris) ยืนยันการครอบครองอิตาลีของราชวงศ์แฮปเบิร์ก คงปล่อยให้เวนิสเท่านั้นที่เป็นอิสระ

นอกจากสหกรณ์ฝรั่งเศสแล้ว พระจักรพรดิชาร์ลที่ 5 ได้ทรงทำส่วนต่อเพื่อช่วยเหลือชาติอื่นๆ แห่งจักรพรรดิอ็อตโตมัน และเจ้าผู้ครองแคว้นต่าง ๆ ของเยอรมันในที่สุด ได้ทำสนธิสัญญาอุ๊บเบิร์ก (Peace of Augsburg) ค.ศ. 1555 หลังจากนั้น ทรงสละราชบัลลังก์ใน ค.ศ. 1556 ออกบวชและแบ่งอาณาจักรให้พระโอรสคือพิลิปที่ 2 และ พระอนุชาเฟอร์ดินันด์ที่ 1 แห่งราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ปักกรองต่อมา

4.2 การจลาจลชาวดักท์ : สมรภูมิ 8 ปี (ค.ศ. 1568 – ค.ศ. 1648) เป็นการจลาจลที่มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเรื่องศาสนาคือระหว่างคาลวินนิสต์ต่อต้านการจัดตั้งศาสนานา

ของสเปน แม่ทัพคนหนึ่งคือตุ๊กแห่งพาร์มา (Parma) ยกส่งไปเนเธอร์แลนด์ใน ค.ศ. 1578 สามารถรวมแคว้นทางใต้ของเนเธอร์แลนด์ไว้ในอำนาจของสเปนใน ค.ศ. 1579 แยกจากแคว้นทางเหนือโดยเด็ดขาดจนถึงคริสตศตวรรษที่ 19 จึงสถาปนาเป็นประเทศเบลเยียมและส่วนหนึ่งคือลักเซมเบิร์ก ส่วนแคว้นทางเหนือเรียกว่าฮอลแลนด์เข้ารวมในสหภาพอุต্�trecht (Union of Utrecht) ได้ประกาศเอกราชจากสเปนใน ค.ศ. 1581

พระจักรพรติชาร์ลที่ 5 แห่งราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ทรงเป็นพระนัดดาของพระเจ้าเพอร์ดินันด์ และพระนางอิชากาเบลลาแห่งสเปน (ที่มา : William Habberton. **Man's Achievements Through the Ages**)

4.3 กองเรืออมาธาร์ดาของสเปน (The Spanish Armada – The Invisible Armada) ก.ศ. 1588

องค์กรมีส่วนอยู่มากในการสนับสนุนของแลนด์ทำสิ่งกรรมกับสเปน พระเจ้าฟิลิปที่ 2 จึงเตรียมทำสิ่งกรรมกับองค์กรในราชสมัยพระนางเอลิซาเบธที่ 1 ครั้งนี้สเปนมีกองเรือขนาดใหญ่ถึง 130 ลำ กลาสี 8000 คน และทหาร 19000 คน ขณะที่องค์กรมีกองเรือขนาดเล็กกว่านำโดยเซอร์ฟรานซิส เดรค (Drake) ฮอร์กินส์ (Hawkins) และ ลอร์ด-โฮ华ร์ด (Howard) สู้รบกันอย่างหนักในบริเวณช่องแคบอังกฤษ ผลปรากฏว่าสเปนมีเรือที่เหลืออยู่จำนวน 79 ลำ ผลการบรรรครั้งนี้คือ

1. สเปนหมดอิทธิพลในยุโรป
 2. อังกฤษเลื่อนฐานะขึ้นมาเป็นเจ้าทะเบียน

3. เป็นการยืนยันความสำเร็จของจลาจลชาวดักซ์
4. สมครามระหว่างอังกฤษ - สเปน ระหว่าง ค.ศ. 1587 – 1604 สิ้นสุดลงโดยเด็ดขาด

4.4 สมครามในฝรั่งเศส

ในสมัยที่ฝรั่งเศสมีฐานะเป็นมหาอำนาจดับสองในยุโรป (รองจากสเปน)

นั้น พระเจ้าฟرانซิสที่ 1 กล้ายเป็นกษัตริย์ผู้เข้มแข็งพระองค์สุดท้ายของราชวงศ์瓦ลัวร์ เพรากษัตริย์พระองค์ต่อมาไม่เข้มแข็งเท่ากับพระเจ้าเอ็นรีที่ 2 (1547 – 59) พระโอรสก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจของพระสนม ส่วนพระโอรสสามพระองค์พระเจ้าเอ็นรีที่ 2 เองก็ล้วนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพระมารดาคือพระนางแคเทอร์รีน เดอ เมดิชี (Catherine de' Medici) ผู้ทรงดำรงตำแหน่งเป็นผู้สำเร็จราชการในสมัยที่พวากษูเกอโนต์²⁹ เพิ่มจำนวนขึ้นถึง 400,000 คน ใน ค.ศ. 1560 เกิดสมครามกลางเมืองในฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1562 แต่ถูกปราบปรามถึงสามครั้ง กษัตริย์ก็จึงทรงปล่อยให้พวากนี้นับถือศาสนานิกายของตนได้จนถึง ค.ศ. 1572 จึงเกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า “วันสังหารแห่งเซนต์บาร์โธโลมีว” (The St. Bartholomew's Day Massacre) เมื่อพระนางแคเทอร์รีนแห่งเมดิชีทรงร่วมมือกับดยุกกุลกีส (Guise) เพื่อสังหารญูเกอโนต์ที่เดินทางมาร่วมในพิธีอภิเษกของเอ็นรีแห่งนาوار์ (Henry of Navarre) และพระชนิชฐานของกษัตริย์ชาร์ลที่ 9 แห่งฝรั่งเศส³⁰ การสังหารหมู่ได้เริ่มขึ้นในเวลาเที่ยงคืนของวันที่ 23 สิงหาคม พวากໂປຣເຕສ-ແຕນที่เสียชีวิตถึง 10,000 คน ทั่วประเทศ ในจำนวนนี้ 30,000 คน ถูกฆ่าที่กรุงปารีส เอ็นรีแห่งนาوار์ต้องทรงยอมเป็นคาಥอลิกเพื่อเอาชีวิตรอด แต่ก็มีผลให้เกิดสมครามสามเอ็นรี (War of Three Henrys) คือ

- 1) เอ็นรีแห่งกีส (Henry, Duke of Guise) ผู้นำฝ่ายคาಥอลิกร่วมมือกับฟิลิปที่ 2 ของสเปน
- 2) เอ็นรีแห่งนาوار์ ผู้นำของญูเกอโนต์ และสมาชิกแห่งราชวงศ์บูร์บอง ซึ่งต่อมาทรงเปลี่ยนเป็นคาಥอลิก
- 3) เอ็นรีที่ 3 (1574 – 89) กษัตริย์ผู้ไม่มีมือร์ส

²⁹ Huguenots เป็นพวกโปรเตสแตนท์ฝรั่งเศสนับถือศาสนาที่ปฏิรูปแล้ว (Reformed Church) คือนิกายคาลวินิสม์.

³⁰ พระโอรสของเอ็นรีที่ 2 และพระนางแคเทอร์รีนเดอเมดิชี มีมือร์ส 3 พระองค์ คือฟرانซิสที่ 2 (1559-60) ชาร์ลที่ 9 (1560-74) และเอ็นรีที่ 3 (1574-89).

เอ็นรีแห่งกีสมุกปารีสเพื่อเตรียมปลดเอ็นรีที่ 3 แต่เอ็นรีที่ 3 หนีไปได้ และจัดการลอบสังหารเอ็นรีแห่งกีสและพระเชษฐาอีกองค์หนึ่งที่บวชเป็นพระใน ค.ศ. 1588 เอ็นรีที่ 3 เตรียมร่วมมือกับเอ็นรีแห่งนาوار์ปักครองต่อไป แต่เอ็นรีที่ 3 เองกลับถูกพระรูปหนึ่งสังหารใน ค.ศ. 1589 ทำให้เหลือผู้มีเชื้อตระดับเดียวกันอีกคน คือเอ็นรีแห่งนาوار์ ถูกต่อต้านโดยพวකคาಥอลิกในฝรั่งเศสเอง และพระเจ้าพิลิปที่ 2 แห่งสเปนก็ส่งกองทัพของพระองค์จากเนเธอร์แลนด์มารับด้วย แต่เอ็นรีที่ 4 (ค.ศ. 1589–1610) ก็ได้แสดงพระองค์ว่าทรงเป็นกษัตริย์ผู้สามารถเป็นกษัตริย์ราชวงศ์บูร์บองพระองค์แรก สามารถดูถูกความกลางเมืองได้ใน ค.ศ. 1598 และทรงเปลี่ยนศาสนาเป็นคาಥอลิก ศาสนากาಥอลิกจึงเป็นศาสนานาททางการของฝรั่งเศสและได้มีการประกาศโองการแห่งเมืองนังต์ (Edict of Nantes : ค.ศ. 1598) ให้สิทธิแก่ชาวเกอโนต์ในการนับถือศาสนายังด้วย

4.5 สงครามอังกฤษ (ค.ศ. 1587 – 1588) คาಥอลิกสเปนนำโดยพิลิปที่ 2 และแองกฤษดันอังกฤษภายใต้การนำของอเล็กซานเดอร์ที่ 1 เนื่องจากอังกฤษมีที่ท่าคุกความการค้าของสเปนและเมืองขึ้นในโลกใหม่ สเปนต้องการบุตติการคุกความนั้น พร้อมทั้งต้องการดึงอังกฤษกลับมาันดีถือคาಥอลิกด้วยการปลดอเล็กซานเดอร์จากราชบัลลังก์พิลิปได้จัดส่งกองทัพเรืออาร์มาดาเข้ารบกับอังกฤษในปี ค.ศ. 1588 ฝ่ายกองทัพเรืออังกฤษมีชัย โปรตุสแตนต์ในอังกฤษปลอดภัย สเปนลดอำนาจลงและอังกฤษรุ่งเรืองขึ้นในฐานะมหาอำนาจของโลก

4.6 สงครามยุโรป (ค.ศ. 1618 – 1648) หรือสงครามสามสิบปี (The Thirty Years War)

เป็นสงครามที่เกิดขึ้นภายในประเทศสหราชอาณาจักรและเยอรมันี ที่ดำเนินต่อเนื่องมา 30 ปี หลังการเขียนประท้วงของลุธเซอร์ที่วิทเทมเบร์ก ศึกเนื่องจากการปฏิรูปศาสนาคริสต์ที่สามซึ่งเป็นครั้งร้ายแรงที่สุด และของการแห่งเมืองนังต์ถูกประกาศใช้มาได้ 12 ปี สัญญาพักรบ 12 ปีก็มีอายุได้ 10 ปี แต่เยอรมันีก็ยังไม่มีความสงบทางศาสนา แม้ภายหลังการทำสนธิสัญญาอักษรเบร์กแล้วก็ยังมีปัญหาใหม่เกิดขึ้นคือการรวมตัวกันเป็นสันนิบาตของพวකคาลวินนิสต์ (Calvinists) ต่อต้านคาಥอลิก และยังมีพวกลุธเซอร์เป็นคู่แข่ง ต่างได้รับความช่วยเหลือจากฝรั่งเศสและสเปน จนเกิดชนวนขึ้นในโบอิเมียซึ่งมีโปรตุสแตนต์เป็นจำนวนมากทำการประท้วงพระเจ้าเฟอร์ดินันด์ที่ 2 ผู้นำคาಥอลิกที่สั่งรื้อโบสถ์โปรตุสแตนต์ ชาวะโบอิเมียนขับพระเจ้าเฟอร์ดินันด์ออกจากราชบัลลังก์สถาปนาเฟรเดอริคแห่งพลาไทน์ผู้นำสหภาพอิแวนเจลิเคิล (The Evangelical Union) ขึ้นแทน เรื่องบานปลายจากเรื่องศาสนาเป็นการกำจัดระบบอิทธิพลที่ตัวอย่างเช่นในฝรั่งเศสและเยอรมันี ที่มีการต่อต้านกันอย่างรุนแรง แต่ในที่สุดก็ได้和平解决 คือการลงนามในสนธิสัญญาแพสซ์วัลล์ในปี ค.ศ. 1648 ที่ได้รับการยอมรับโดยทั้งสองฝ่าย

โปรเตสแตนท์ได้เป็นกษัตริย์ก็จะเป็นเสียงชี้ขาดให้จักรพรรดิโปรเตสแตนท์ ชนะคะแนนเสียงข้างหนึ่งของโปรเตสแตนท์จึงกล้ายเป็นการทำลายความยิ่งใหญ่ของจักรพรรดิอสเตรียลงด้วย พอดีขั้นนั้นการเลือกตั้งพระจักรพรรดิ วันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 1619 สถาแห่งปร้าก (Diet of Prague) ประกาศปลดเพอร์ดินเดนซ์สิทธิของพระองค์ไปก่อน พวกโปรเตสแตนท์ 3 เสียงจึงมาเข้ากับพระจักรพรรดิ ทำการปราบขบถซึ่งการปราบปรามนั้นแบ่งเป็น 4 ระยะคือ

1. จาก ค.ศ. 1618 – 1623 เป็นระยะที่ทิลลี (Tilly) ได้รับมอบหมายให้นำกองทัพไปปราบโนร์เมย์และพาลติเนห์
2. จาก ค.ศ. 1625 – 1629 เป็นระยะการขับเคี่ยวระหว่างวัลเลนซ์ไฮน์ และเดนมาร์ก
3. จาก ค.ศ. 1630 – 1633 เป็นระยะการรบของพระเจ้ากุสตาวอส อดอลฟัส (Gustavus Adolphus) ในเยอรมนี
4. จาก ค.ศ. 1635 – 1648 สมครามกล้ายเป็นสมรภูมิระหว่างฝรั่งเศส และออสเตรีย

สมรภูมิสันสุดลงด้วยการทำสนธิสัญญาเวสฟาร์เลีย (Treaty of Westphalia) มีผลให้เยอรมนีรวมกันได้เป็น 100 ปี ฝรั่งเศสได้รับแคว้นลอร์เรน (Lorraine) สวีเดนได้โพเมอราเนียตะวันตก (Western Pomerania) แบรนเดนเบร์ก (Brandenburg) ซึ่งต่อมาคือปรัสเซียได้โพเมอราเนียตะวันออกและดินแดนอื่นอีก ฮอลแลนด์และสวิสเซอร์แลนด์ ได้เป็นเอกราช เจ้านครเยอรมันมีอิสรภาพในรัฐของตนเต็มที่ เจ้าคาลวินิสต์ได้ยอมรับเข้าร่วมในข้อตกลงสงบศึกของเบร์ก ค.ศ. 1555 ด้วย สมรภูมิครั้งนี้ทำความเสียหายให้เยอรมันมาก และทำให้การรวมเยอรมันซักซ้าไปไม่น้อยกว่า 100 ปี

5. วัฒนธรรม

ศิลปะบารอก (Baroque Style)

ศิลปินอิตาเลียนบุคคลั่นพูดศิลปวิทยาพยาบาลพื้นพูดศิลปกรรมที่มีส่วนสำคัญตามแบบกรีก-โรมัน และในคริสตศตวรรษที่ 16 ชาวบุคคลั่นเอาแบบอย่างอิตาเลียนมาดัดแปลงโดยใช้เครื่องมือตกแต่งประดับประดาที่เพียงไปจากของเดิมบ้าง ตัวอย่างที่เห็นคือ วิหารซาน-ตา มาเรีย เดลล่า ซาลูเต (Santa Maria della Salute) ในเวนิส ศิลปะชนิดนี้ได้ชื่อว่า บารอก (Baroque) มีลักษณะของศิลปะแบบกำลังเสื่อมทุกอย่างทั้ง รูปทรง สีสัน ไม่เรียบร้อย เส้นคดเคี้ยว หากเป็นสถาปัตยกรรมมีลักษณะโค้ง เส้นเป็นแนว ขาด ๆ ด้วน ๆ โค้งไปมา เน้น

เด่นเรื่องแสงและเงา ทางปฏิมากรรมไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเสื้อผ้าห้อยย้อยเป็นกลุ่มก้อน หรือมีกลีบนับไปนับมาจนไม่รู้ว่าอยู่ป่าร่างบุคคลนั้นเป็นอย่างไร ประติมากรรมและจิตรกรรมไม่กลมกลืนพื้นหลังมักใช้สีเข้ม คำว่าการอคในปัจจุบันจึงหมายความถึงทุกอย่างที่ตกแต่ง ประดับประดาจนเกินไป

ศูนย์กลางของศิลปะแบบนี้คือกรุงโรม เป็นผลิตผลของการปฏิรูปคาಥอลิก ดังนั้น ศิลปะแบบนี้จึงพัฒนามากในกลุ่มประเทศคาಥอลิก

จิตรกรรม เป็นลักษณะ “anti-Renaissance” จึงแสดงออกเป็น “Mannerism”

จิตรกรที่มีชื่อเสียงคือ เอล เกรโค (El Greco) หรือ โดมินิโค เทโอโตคุปูลิ (Domenico Theotocopuli : ค.ศ. 1548–1614) เป็นชาวกรีกที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในสเปนภายใต้การ統治ของอาณาจักรสเปน จิตรกรรมที่มีชื่อเสียงคือ "Saint Martin and the Beggar" กับ "View of Toledo"

ปีเตอร์ ปอล รูเบน (Peter Paul Rubens : ค.ศ. 1577 – 1640) จิตรกรชาวเฟลมิช ใช้เทคนิคแบบผลิตจำนานวนมากตั้งเป็นงานเขียนภาพ เป็นคนแรกที่ใช้ศิลปะการอคแบบเต็มรูป มีชื่อเสียงในการใช้สีกุหลาบและภาพเปลือยอวahn คือ “The Rape of the Sabines” และ “The Fall of the Damned”

แอนTHONY แวนไดค์ (Anthony Vandyke : ค.ศ. 1599 – 1641) เป็นศิลปินชาวเฟลมิชผู้ยิ่งใหญ่เลียนแบบรูเบน และเป็นจิตรกรประจำสำนักพระเจ้าเจมส์ที่ 1 และชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอังกฤษ มีผลงานคือภาพวาด “Charles I” และ “Wallenstein”

ดนตรี ศิลปะแบบการอคถูกนำมาประยุกต์กับดนตรีในการแสดงโօเปราของอิตาเลียน ตอนตนคริสตศตวรรษที่ 17 คือ มองเตเวอร์ดี (Monteverdi) : ค.ศ. 1567 – 1643 ชาวเวนิสแต่งเพลงโօเปราสำคัญเป็นครั้งแรก ศูนย์กลางของการแสดงโօเปรารือ เนเปลส์ ต่อมาจึงแพร่หลายไปทั่วราชสำนักญี่ปุ่น

สถาปัตยกรรมและประติมากรรม แบบการอครุ่งเรืองถึงขีดสุดในตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 17 และต้นคริสตศตวรรษที่ 18

วรรณกรรม แบบการอคเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยในลักษณะที่ทำให้เรื่องเกินจริง เป็นที่รู้จักกันว่า “gongorismo” ตามชื่อของนักประพันธ์ชาวสเปนคือ “gongora” ในตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 16 ส่วนในอังกฤษเรียกวารณคดีประเภทนี้ว่า “euphuism” ซึ่งต่อมา เมื่อมีการพัฒนาแบบ “Neo-classicism” ในฝรั่งเศสก็ลายเป็นแบบแผนที่ครอบคลุมไปหมด ในคริสตศตวรรษที่ 17

สรุปท้ายบท

1. คริสตศตวรรษที่ 15 เป็นคริสตศตวรรษเชื่อมต่อการเปลี่ยนแปลง (Century of Transition) เมื่อพัฒนาแล้วมุ่งไปยังเข้าสู่สมัยใหม่อย่างเต็มที่ในคริสตศตวรรษที่ 16 การเปลี่ยนแปลงทั้งหมดได้เริ่มเข้าที่เข้าทางจนเกิดเป็นสมือนการวางพื้นฐานรูปแบบของคริสตศตวรรษต่อ ๆ มาถึงคริสตศตวรรษที่ 20

พัฒนาการตามลำดับเหล่า�ันคือ

1) ตั้งแต่ตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา กษัตริย์ในหลายประเทศได้เริ่มต้นการสถาปนาราชอาณาจักร และได้ประสบความสำเร็จใน 4 ประเทศ คือ สเปน โปรตุเกส อังกฤษ และฝรั่งเศส ซึ่งต่อมาระบอบราชาริบป์โดยจะมีการพัฒนาสูงสุดในสองประเทศคือ อังกฤษ กับสเปน

2) ฝรั่งเศสภายเป็นประเทศผู้นำยุโรปภายหลังการสิ้นสุดสงครามสามสิบปี กษัตริย์ผู้ทรงมีความสามารถและสามารถรวบรวมอำนาจเข้าสู่คุณย์กลางได้เด็ดขาดคือพระเจ้าเอ็นรีชีที่ 4 ผู้เริ่มสถาปนาราชวงศ์บูร์บอง ล้วนบาทหลวงผู้มีผลงานสำคัญคือริเชออลิโออ (Richelieu) ได้กรุยทางสร้างพระราชอำนาจแก่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และบาทหลวงมาซาแรน (Mazarin) โดยเมื่อบาทหลวงผู้นี้เสียชีวิตลงใน ค.ศ. 1661 พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้ทรงสร้าง “อำนาจเทวสิทธิ์ของกษัตริย์” (divine rights of kings) ให้กลายเป็นคุณลักษณะสำคัญของระบบ กษัตริย์สมบูรณญาสิทธิราชย์รัชสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 (ค.ศ. 1661 – 1715) ถูกเรียกว่า “ยุคของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14” ซึ่งได้ทำให้ความหมายของระบอบนี้ปรากฏเด่นชัด และลอกเลียนใช้ในหลายประเทศญี่ปุ่นเป็นระบอบสมบูรณญาสิทธิราชย์ที่เจริญถึงขั้นสูงสุด

3) ตรงข้ามกับสมัยความรุ่งเรืองของกษัตริย์ราชวงศ์บูร์บองในฝรั่งเศสคือ ความล้มเหลวของกษัตริย์สมบูรณญาสิทธิราชย์ราชวงศ์สจวัต (Stuart) ในอังกฤษ เป็นสมัย ชัยชนะของระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ หลังจากเกิดสังคมกลางเมืองสองครั้ง คือการ หนองเลือดในครั้งแรกและการปราศจากการหนองเลือดในครั้งที่สอง มีการสถาปนาระบอบรัฐสภา ที่ประสบความสำเร็จที่สุด

4) อังกฤษกับดักที่ร่วมมือกันเพื่อลดอำนาจฝรั่งเศสเป็นการรักษา “ดุลแห่งอำนาจ” (Balance of Power) จนทำให้ฝรั่งเศสมดสภាពการเป็นชาติผู้นำยุโรปใน ค.ศ. 1715

2. เหตุการณ์สำคัญในยุโรปเริ่มต้นยุคใหม่

โดยลักษณะรวมคือการที่คริสตศาสนาลดอิทธิพลลง ความสนใจโลกหน้าถูกเปลี่ยนมาเป็นความสนใจปัจเจกบุคคล (individual) กับความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมอย่างไม่หยุดยั้ง

เหตุการณ์เหล่านั้น มีอีกคือ

- 1) ในสมัยความเสื่อมของสังคมฟืวนักลัทธิ์ ได้เกิดลักษณะที่คือลักษณะนิยม เมืองศูนย์กลางการค้าในแถบเมดิเตอร์เรเนียนลดความสำคัญ จักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ถูกลดบทบาท อังกฤษเริ่มระบบบริหารสภาก ขณะที่สเปนและฝรั่งเศสได้พัฒนาระบบสมบูรณานา-ญาสิทธิราชย์เต็มที่
- 2) จักรวรรดิใบแซนไทน์ทกอยู่ในเมืองเติร์ก โคลัมบัสค้นพบโลกใหม่ และชนชั้นกลางเพิ่มความสำคัญจนกลายเป็นกลุ่มอิทธิพล เพราะมีเงินตราและความมั่งคั่ง
- 3) เกิดการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) และต่อมาคือการปฏิรูปศาสนา (Reformation)
- 4) นักปรัชญาที่สนับสนุนระบบยกษัตริย์สมบูรณานา-ญาสิทธิราชย์อย่างเต็มที่คือ
 - ก) มาเกียเวลลี่ (Machiavelli) ผู้เขียนเรื่อง “The Prince” มีความเชื่อในอำนาจราชวงศ์โดย และ “The end always justifies the means”
 - ข) โบดิน (Bodin) มีผลงานคือ “The State” สนับสนุนการมีรัฐบาลที่เข้มแข็งและเป็นผู้อุปถัมภ์หมายทั้งหมด
 - ค) 霍布斯 (Hobbes) สนับสนุนความเข้มแข็งของรัฐบาลกลาง และผู้ปกครองควรเป็นผู้อุปถัมภ์หมายและมีอำนาจเหนือการแสดงออกทางความคิดทั้งปวง
- 5) กษัตริย์ผู้ทรงมีบทบาทในการสถาปนารัฐชาติคือ
 - 1) เจ้าชายเฟอร์ดินันด์และพระนางอิซาเบลลาแห่งสเปน
 - 2) เคนต์เยนรีแห่งเบอร์กันดีของปอร์ตุเกส
 - 3) พระเจ้าหลุยส์ที่ 11 แห่งฝรั่งเศส
 - 4) พระเจ้าเยนรีที่ 7 และพระนางเอลิซาเบธที่ 1 แห่งอังกฤษ
- 6) เหตุผลเรื่องความล้มเหลวของเยอรมันีและอิตาลีในการรวมชาติเกิดจาก การที่ทั้งสองชาติขาดเอกภาพทางการเมือง เพราะในระหว่างที่สเปน ฝรั่งเศส อังกฤษ และปอร์ตุเกส กำลังพยายามเรื่องการสร้างชาติรัฐใหม่นั้น ในเยอรมันีกลับมีการแบ่งแยกเป็นแคว้น เอกราชกว่า 300 แคว้น ภายใต้การปกครองของราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์เป็นส่วนกลาง ส่วนอิตาลีแบ่งเป็น 6 แคว้น โดยไม่มีราชวงศ์ปกครองเป็นส่วนกลาง
- 7) การปฏิบัติทางการค้าระหว่าง ค.ศ. 1500 – 1700 มีความหมายถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของยุโรปจากบริเวณทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไปยังมหาสมุทรอัตแลนติก

และโพ้นทะเล เมืองแอนท์เวิร์ป (Antwerp) และลีออง (Lyons) กล้ายเป็นศูนย์แห่งของเวนิสและเจ้าชื่อกลายเป็นศูนย์กลางการค้าของอิตาลีมาก่อน

นอกจากนี้คือการเกิดลัทธิพาณิชย์ชาตินิยม (Mercantilism) หมายถึง การควบคุมเศรษฐกิจโดยรัฐบาลแห่งชาติ อำนาจของศาสนາลดลงทำให้รัฐชาติต่าง ๆ สามารถเพิ่มอำนาจของตนมากขึ้นตามลำดับ และเป็นขณะที่พวากสกอลลัตติก (Scholastic) ยังคงประพฤติการแลกเปลี่ยนเงินตราไว้เป็นนาบในทางปฏิบัตินั้น ลัทธิพาณิชย์ชาตินิยมจึงเป็นลักษณะที่รัฐบาลเป็นผู้ควบคุมเศรษฐกิจทั้งหมด กำหนดแนวคิดพื้นฐานไว้ว่าชาติจะมั่นคงได้ต่อเมื่อมีการเพิ่งพาทางเศรษฐกิจจากชาติอื่นน้อยที่สุด

8) ยุคแห่งการค้นพบและแสวงหาดินแดนใหม่จะอยู่ในระหว่าง ค.ศ. 1450 - 1700 ชาติที่เริ่มการสำรวจเป็นชาติแรกคือปอร์ตุเกส โดยเจ้าชายเอ็นรี เนกเดินเรือ (Henry, the Navigator : ค.ศ. 1394 - 1460) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ

9) ความหมายกว้าง ๆ ของคำว่าเรอเนสซองส์ (Renaissance) คือ การจัดวางรากฐานของอารยธรรมใหม่เป็นหัวเรื่องหัวต่อการเปลี่ยนแปลงจากยุคกลางเป็นยุคใหม่ เปลี่ยนจากอิทธิพลของคริสตศาสนาที่ครอบงำอยู่มาสู่สมัยแห่งวิทยาศาสตร์ และความเป็นปัจเจก-ชนนิยม (individualism)

10) ศูนย์กลางการพื้นฟูศิลปวิทยาคือ อิตาลี และสมัยของการพื้นฟูจะแบ่งออกเป็น

1. สมัยคลาสสิก คือ สมัยย้อนกลับโรม
2. สมัยนุชยธรรม คือ สมัยย้อนกลับสู่เยอเรนส์
3. สมัยศาสนา คือสมัยย้อนกลับสู่เยรูชาเล็ม
4. สมัยการพื้นฟูศิลปวิทยาข้ามภูเขารอลป์ และมีลักษณะเป็นเยอรมันหรือที่เรียกว่าการพื้นฟูศิลปวิทยาทางภาคเหนือ

11) ช่วยໂටริ่วเรียนรู้การพิมพ์เมื่อประมาณ ค.ศ. 1400 โดยอาจรับทางตรงหรือทางอ้อมจากจีน และคนแรกที่ผลิตแท่นพิมพ์คือ约翰น์ กูเตนเบิร์ก (Johann Gutenberg) แห่งเมืองเมนซ์ (Mainz)

12) การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ระหว่าง ค.ศ. 1500 - 1700 หมายถึงการเปลี่ยน-แปลงที่มีผลมาจากการค้นพบและการเริ่มรู้จักการทดลองอันนับเป็นพื้นฐานสำหรับวิทยาศาสตร์ ในปัจจุบันว่าจะต้องประกอบด้วยการทดลอง การสังเกต และการคำนวณ เป็นเทคนิคใหม่ที่ถูกนำมาใช้ตอนปลายสมัยเรอแนสซองส์ ผู้มีบทบาทสำคัญคือ เลโอนาร์โด ดาวินชี (Leonardo

Davinci) โคเปอร์นิคัส (Copernicus) กาลิเลโอ (Galileo) เคปเลอร์ (Kepler) และเรอเน่ เดสการ์ท (Rene Descarts) เป็นต้น

13) การปฏิรูปศาสนาคือการฟื้นฟูศิลปวิทยาสมัยที่ 4 (ค.ศ. 1517 – 1600) โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) ต่อต้านพระชีခ้อขอห์น เททเซล (John Tetzel) ผู้เดินทางมาทำการขายใบไก่บ้าปที่วิทเทนเบิร์ก (Wittenberg) ใน ค.ศ. 1517 ลูเธอร์ ได้เขียนคำประท้วง 95 ข้อ (Ninety-five Thesis) และต่อมาได้เป็นผู้ก่อตั้นนิกายลูเทรัน (Lutheranism) กับขอห์น คาลแวง ได้ก่อตั้นนิกายคัลแวง (Calvinism) เป็นโปรเตสแตนท์ นิกายที่สอง ซึ่งผู้ที่นับถือนิกายคาลแวงในฝรั่งเศสจะมีชื่อเรียกพิเศษว่า “Huguenots”

14) การปฏิรูปศาสนาคาಥอลิก คือวิธีการที่โรมประเทศต่อต้านการปฏิรูปศาสนา โปรเตสแตนท์ตั้งแต่ ค.ศ. 1540 คือ

- 1) การจัดตั้งสมาคมเจซูหรือคณะเจซูหรือคณะเจซูอิทซ์ (Jesuit)
- 2) การจัดตั้งศาลมหัศจรรย์ (The Inquisition)
- 3) การประชุมที่เมืองเกรนท์ ค.ศ. 1545

15) ศิลปะในคริสตศตวรรษที่ 16 ที่นำเอาแบบของอิตาเลียนมาดัดแปลงด้วย การตกแต่งประดับประดาใหม่ เรียกว่า บารอค (Baroque) รุ่งเรืองถึงขีดสุดตอนปลาย คริสตศตวรรษที่ 17 และต้นคริสตศตวรรษที่ 18

คำถามท้ายบท

1. เพราะเหตุใดจึงกล่าวว่า “สังคมครูเสดเป็นความล้มเหลวที่ประสบความสำเร็จ มากที่สุดในประวัติศาสตร์”

ตอบ ความล้มเหลวคือการที่ไม่สามารถเอาชนะพวกเติร์กได้ แต่ได้มีผลให้ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์อย่างสำคัญคือมีการแยกเปลี่ยน อาณาจักรตามตะวันตกกับตะวันออกและระบบพิวัตัลเลื่อมลง

2. ทะเบียนราชภรรที่เรียกว่า “Doomsday Book” คืออะไร

ตอบ กษัตริย์วิลเลียมที่ 1 หรือ “William the Conqueror” ทรงได้ชื่อว่าเป็น กษัตริย์ที่แท้จริงบนแผ่นดินอังกฤษที่สามารถดำเนินการปกครองแบบรวม อำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ทำการเก็บภาษีโดยตรงและได้จัดทำทะเบียนราชภรรท์

ที่เรียกว่า “Doomsday Book” เพื่อการเก็บภาษีจากการสำรวจประชากร โดยทั่วถึง จนถึงมีคำกล่าวกันว่า “ไม่เว้นแม้แต่วัวตัวผู้ วัวตัวเมีย หรือ หมู” ซึ่งถูกจดจำนวนไว้หมด

3. รัฐธรรมนูญฉบับแรกของอังกฤษ (Magna Carta) เกิดขึ้นในสมัยใด ตอน ในสมัยพระเจ้าจอห์น ค.ศ. 1215
4. มนุษยนิยม (Humanism) คืออะไร ตอน Humanism นี้เริ่มขึ้นเมื่อประมาณต้นกลาง 1300's คือเมื่อนักประชัญ อิตาเลียนเริ่มความสนใจวรรณกรรมคลาสสิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือโรมันซึ่ง อันที่จริงแล้วนักประชัญแห่งยุคกลางก็สนใจอารยธรรมคลาสสิกเช่นกัน แต่เป็นความสนใจภายในกรอบของ Scholasticism คือการใช้หลักเหตุผล เชิงสอดคล้องกับเทววิทยาเท่านั้น แต่นักมนุษยธรรมนิยมจะพยายามเข้าใจ อารยธรรมก่อนหน้าสมัยตนเพื่อลอกเลียนความยิ่งใหญ่

ความสนใจในการศึกษาจะเน้นที่ grammar rhetoric history และ poetry โดยใช้ตัวรากคลาสสิก ซึ่งการศึกษาดังนี้ก็คือมนุษยศาสตร์ (humanities) และบุคคลที่สนใจการศึกษาดังนี้ก็จะถูกเรียกว่า “Humanists” ซึ่งพยายามค้นหาข้อเขียนในสมัยกรีกโรมันที่ ถูกละเลยในยุคกลาง เมื่อเวลาผ่านไปคำว่า Humanism ก็จะมีได้มีความหมายเพียงเฉพาะ การศึกษา แต่จะหมายถึง “การมองโลกในทัศนะใหม่” ซึ่งคุณสมบัติประการสำคัญของทัศนะใหม่นี้ก็คือ

1. “สปิริตของนักวิจารณ์” จะเริ่มวิจารณ์ศาสanjing จะไม่ยอมนับถือศาสนาโดย ไม่มีการซักถามอีกต่อไป กล่าวคือจะเริ่มแยกจาก “faith” ออกจาก “reason”
2. ความกระตือรือร้นในการมีชีวิตอยู่ในโลก Humanists จะไม่หวังเฉพาะความ สุขในโลกหน้า แต่จะรวมถึงความชื่นชมในชีวิตอันมีความสุขในปัจจุบัน มนุษย์อาจจะทำความผิดได้ แต่ก็ควรจะมีความฉลาดในการตัดสินใจได้ นอกเหนือนี้ก็คือความชื่นชมในปัจจุบันนิยม
5. การปฏิรูปทางศาสนา ตั้งแต่สมัยเริ่มการพัฒนาศิลปวิทยานั้น ศาสนาได้ถูกโฉมตี ด้วยสาเหตุสำคัญ 2 ประการคืออะไร ตอน 1. ปัจจุบันนิยมส่วนบุคคล
2. อำนาจแห่งกษัตริย์ผู้เริ่มรวมชาติ

6. สรุปความไม่พอใจที่มีต่อศาสนา

ตอน 1. การขายใบไถ่บาป

2. ลัทธิชาตินิยมที่แพร่หลายในยุโรปขณะนั้น ทางศาสนา ก็เริ่มต่อต้านโดยอ้างอำนาจศาสนาเหนือกฎหมาย ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า ควรจะมีศาสนาประจำชาติและขึ้นโดยตรงต่อรัฐบาลแห่งชาติของตน
 3. เศรษฐกิจ การเก็บภาษีทำให้วัดมั่งคั่ง กษัตริย์ไม่พอพระทัย และนักธุรกิจก็เสียดายเงินจำนวนนี้
 4. ขบวนการปฏิญาณ เปลี่ยนจากความเชื่อในศาสนา (faith) ไปเป็น การหาเหตุผล (reason)
7. ดินแดนที่เริ่มการต่อต้านศาสนาคือที่ใด และ เพราะเหตุใด

ตอน คือเยอรมนี เพราะยังล้าหลังกว่าประเทศอื่น ๆ ในยุโรปตะวันตกที่ได้มีการพื้นฟูศิลปวิทยาไปมากแล้วความรู้สึกผูกพันกับศาสนาอย่างมีอยู่อย่างลึกซึ้ง กว่าอิตาลี หรือฝรั่งเศส และอังกฤษ โดยเฉพาะสองประเทศหลังนั้นระบบ เอกาชิปปิตย์ได้เข้มแข็งขึ้นเหนืออำนาจของคริสตจักรแล้ว แต่ในเยอรมนี นั้นมีได้มีกษัตริย์ผู้เข้มแข็งที่จะปักป้องให้พ้นจากอิทธิพลของลัทธิปาป้าได้

ผู้ที่เริ่มการต่อต้านการขายใบไถ่บาปด้วยการเขียนรายงาน 95 ข้อ เมื่อปี ค.ศ. 1517 ก็คือ มาร์ติน มาร์ติน ลูเซอร์ พระสันตปาปาได้สั่งลงโทษลูเซอร์ เมื่อปี ค.ศ. 1520 ลูเซอร์ จึงลงมือแปลคัมภีร์ใบเบี้ลเป็นภาษาเยอรมัน ซึ่งเท่ากับเป็นการกำหนดให้ภาษาประจำชาติคือ ภาษาเยอรมันเท่านั้น (เหมือนกับที่ดังเตเดยใช้ภาษาอิตาเลียน และโชเชอร์ใช้ภาษาอังกฤษ)

ตัวอย่างข้อสอบ

1. คำประกาศเมื่อปี ค.ศ. 1598 ให้เสรีภาพในการนับถือนิกายคาลแวงของพากอิวเเกโน็ต์ในฝรั่งเศสนั้นคือ
 - 1) Edict of Nantes
 - 2) Peace of Augsburg
 - 3) Concordat of Worms
 - 4) Edict of Milan

7. คำกล่าวในการประกาศอิสรภาพของอเมริกาที่ว่า “มนุษย์ทัดเทียมกันโดยกำเนิด” นั้น เป็นการปฏิบัติการตามทฤษฎีของ
- 1) จอห์น ล็อกค์ 2) นิวตัน
3) มาเคียวเวลลี 4) นิวตัน
8. ข้อตกลงที่แสดงชัยชนะของสันตปาป้าคือการมีสิทธิร่วมในการเลือกและแต่งตั้งพระราชา ขณะในขณะที่พระเจ้าบรรดิต้องทรงเสียสิทธิที่เคยทรงเลือกและแต่งตั้ง โดยไม่ต้องผ่าน สันตปาป้าคือ
- 1) ประกาศแห่งมิลาน 2) ข้อตกลงแห่งเมืองนังต์
3) ข้อตกลงแห่งเมืองเวิร์ม 4) ข้อตกลงแห่งเมืองตูร์
9. ดินแดนในอเมริกาได้ที่ชาวปอร์ตุเกสเป็นผู้สำรวจคืออะไร
- 1) อาร์เจนตินา 2) บรากิล
3) เปรู 4) อุรุกวัย
10. ส่วนสำคัญที่สุดของกฎหมาย Magna Carta ที่เกี่ยวกับประชาชน คือ
- 1) การพิทักษ์สิทธิขุนนาง 2) การลดพระราชอำนาจจากราชบัตริย์
3) การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน 4) การลดอำนาจจากสันตปาปा

เฉลย 1 : 1, 2 : 1, 3: 2, 4: 1, 5: 3, 6 : 4, 7: 1, 8: 3, 9: 2, 10 : 3